IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 9.12.2022
COM(2022) 709 final

RAPPORT TAL-KUMMISSJONI LILL-PARLAMENT EWROPEW, LILL-KUNSILL, LILL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW U LILL-KUMITAT TAR-REĠJUNI

dwar id-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli fl-azzjonijiet tal-UE

Werrej

1. Kuntest 1

2. It-tisħiħ tal-interazzjoni bejn il-politiki kulturali u l-iżvilupp sostenibbli 2

3. Il-kultura u l-SDGs fil-politiki u l-programmi tal-UE 4

A. Il-politika kulturali 4

B. Il-politika reġjonali u urbana 10

C. Affarijiet interni u sigurtà interna 12

D. Impjiegi, affarijiet soċjali u inklużjoni 13

E. Il-ġustizzja, id-drittijiet tal-konsumatur u l-ugwaljanza bejn il-ġeneri 14

F. Il-Bauhaus Ewropea l-Ġdida u d-dimensjoni orizzontali tagħha għas-sostenibbiltà xprunata mill-kultura 15

G. Il-politika tal-UE dwar is-sħubijiet u l-iżvilupp internazzjonali 16

H. Il-politika tal-viċinat u tat-tkabbir 18

I. Il-politiki dwar l-edukazzjoni u ż-żgħażagħ 19

J. Is-suq uniku u l-politiki industrijali 21

K. Ir-riċerka u l-innovazzjoni 22

L. L-ekonomija u s-soċjetà diġitali 24

M. L-azzjoni klimatika u l-politika ambjentali 25

N. Il-politika agrikola 28

O. L-industrija tad-difiża u l-politiki spazjali 28

P. Mekkaniżmu tal-Unjoni għall-Protezzjoni Ċivili 29

4. Konklużjonijiet: it-triq ’il quddiem 30

1. KUNTEST

L-Għanijiet ta’ Żvilupp Sostenibbli (SDGs) huma interkonnessi ma’ diversi oqsma ta’ politika. Il-Kummissjoni Ewropea hija impenjata bis-sħiħ biex twettaq dak imwiegħed fid-dimensjonijiet differenti kollha tal-iżvilupp sostenibbli[1]. Rigward ir-rwol tal-kultura, il-Kummissjoni enfasizzat id-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli fl-Aġenda Ewropea Ġdida għall-Kultura tal-2018[2] u impenjat ruħha li tużaha biex tgħin fl-implimentazzjoni tal-Aġenda 2030 tan-NU għall-Iżvilupp Sostenibbli[3].

Fir-Riżoluzzjoni tiegħu ta’ Diċembru 2019 dwar id-Dimensjoni Kulturali tal-Iżvilupp Sostenibbli[4], il-Kunsill ikkonferma l-impenn tal-Istati Membri għas-sostenibbiltà kif ukoll għall-implimentazzjoni sħiħa

[1] Dokument ta’ ħidma tal-persunal tal-Kummissjoni (2020), *Delivering on the UN’s sustainable development goals – a comprehensive approach*.

[2] COM/2018/267 final

[3] https://www.un.org/sustainabledevelopment/development-agenda/

[4] ĠU C410, 6 ta’ Diċembru 2019.

u rapida tal-Aġenda 2030 tan-NU. Il-Pjan ta' Ħidma tal-Kunsill għall-Kultura 2019-2022[5] imbagħad ġie emendat f'Mejju 2020 biex jinkludi l-"Kultura bħala mutur għall-iżvilupp sostenibbli" bħala prijorità addizzjonali. Taħt din il-prijorità, il-pjan ta' ħidma jipprevedi żewġ azzjonijiet korrispondenti: (i) grupp ta' esperti tal-Istati Membri tal-Metodu Miftuħ ta' Koordinazzjoni (MMK) dwar id-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli li ġie stabbilit fl-2021 u li ppreżenta r-rapport tiegħu f'Settembru 2022[6]; u (ii) stedina lill-Kummissjoni biex tippreżenta pjan ta' azzjoni dwar id-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli.

Dan ir-rapport huwa t-tweġiba tal-Kummissjoni għal din l-istedina. Dan jirrakkomanda **approċċ ta' politika tal-UE dwar id-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli li jibni fuq rabta aktar b'saħħitha u konsistenti bejn il-politiki kulturali u l-implimentazzjoni tal-SDGs fl-inizjattivi, fil-programmi u fl-azzjonijiet tal-UE u f'setturi differenti.**

Dan jipprovdi ħarsa ġenerali lejn il-politiki u l-programmi tal-UE li jsaħħu l-interazzjoni bejn il-kultura u l-iżvilupp sostenibbli u jidentifika l-azzjonijiet imwettqa jew ippjanati mill-Kummissjoni, bil-ħsieb li l-kultura tingħata spinta bħala xprunatur jew faċilitatur tal-Aġenda 2030 tan-NU. Huwa jħaddan ukoll inizjattivi strateġiċi trażversali bħall-Missjoni Orizzont Ewropa dwar bliet newtrali għall-klima u intelliġenti[7] jew il-Bauhaus Ewropea l-Ġdida[8] li jidħlu f'diversi oqsma u programmi ta' politika.

Hemm domanda akbar għar-rikonoxximent sħiħ u effettiv tal-kultura bħala settur ewlieni li jikkontribwixxi għall-SDGs u għall-irkupru sostenibbli tal-Ewropa wara l-kriżi tal-COVID-19. Il-proċess parallel tal-grupp tal-MMK, ikkaratterizzat minn kooperazzjoni mill-qrib mal-UNESCO u mal-atturi internazzjonali[9], ikkonferma l-ħtieġa għal aktar kollaborazzjonijiet effettivi fost l-awtoritajiet u s-sistemi nazzjonali, tal-UE u tan-NU.

Id-dibattitu u r-riżultati mill-MONDIACULT 2022[10], il-konferenza tal-UNESCO dwar il-politiki kulturali u l-iżvilupp sostenibbli li saret fil-Messiku bejn it-28 u t-30 ta' Settembru 2022, komplew ispiraw u infurmaw diskussjonijiet dwar il-futur tal-SDGs u ħolqu momentum addizzjonali għar-riflessjoni dwar rwol aktar prominenti għall-kultura fl-istrateġiji ta' żvilupp sostenibbli. Dan ir-rapport jikkontribwixxi għal dan il-proċess ta' riflessjoni u jibni fuq l-ambizzjonijiet tad-Dikjarazzjoni għall-Kultura tal-konferenza.

2. IT-TISĦIĦ TAL-INTERAZZJONI BEJN IL-POLITIKI KULTURALI U L-IŻVILUPP SOSTENIBBLI

L-aktar azzjonijiet strateġiċi importanti tal-UE għat-twettiq tal-SDGs jinkludu dimensjoni kulturali intrinsika, minkejja li ma fihomx referenza speċifika għall-kultura. Pereżempju, **politiki u strateġiji ewlenin tal-UE trasformattivi b'mod profond bħall-Patt Ekoloġiku Ewropew u l-approċċ ġenerali biex l-Ewropa tkun lesta għall-era diġitali, kif ippreżentat fit-tabella ta' hawn taħt, jiddependu fuq kontribuzzjoni qawwija mis-setturi kulturali u kreattivi (CCS)** u fuq id-diversità tagħhom fil-livelli lokali, reġjonali u nazzjonali. Dan ir-rapport għandu l-għan li jagħmel dan il-fehim tanġibbli.

---

5 Konklużjonijiet tal-Kunsill li jemendaw il-Pjan ta' Ħidma għall-Kultura (2019–2022)

6 Rapport tal-MMK *Stormy times: Nature and humans – cultural courage for change: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0380f31c-37c9-11ed-9c68-01aa75ed71a1/language-en*

7 https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe/eu-missions-horizon-europe/climate-neutral-and-smart-cities_en

8 Il-Bauhaus Ewropea l-ġdida hija inizjattiva kreattiva, parteċipattiva u transdixxiplinari li tgħaqqad il-Patt Ekoloġiku Ewropew mal-ispazji fejn ngħixu u l-esperjenzi tagħna: https://new-european-bauhaus.europa.eu/index_en

9 L-2021 ġiet iddikjarata s-sena Internazzjonali tal-Ekonomija Kreattiva għall-Iżvilupp Sostenibbli.

10 https://www.unesco.org/en/mondiacult2022

Barra minn hekk, kif huwa enfasizzat mir-rakkomandazzjonijiet kemm tal-grupp tal-MMK dwar id-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli kif ukoll tal-grupp tal-MMK dwar ir-reżiljenza tal-wirt kulturali għat-tibdil fil-klima[11], **il-kultura u l-politiki kulturali għandhom jintużaw b'mod aktar sistematiku biex jiġu indirizzati kwistjonijiet kontemporanji ewlenin relatati mat-tibdil fil-klima** u mal-għanijiet tal-Patt Ekoloġiku Ewropew. Pereżempju, il-mira tan-newtralità klimatika tal-missjoni ta' bliet newtrali għall-klima u intelliġenti ta' Orizzont Ewropa tippromwovi l-involviment taċ-ċittadini, l-inklużjoni u l-innovazzjoni soċjali.

Id-diskussjonijiet preparatorji li wasslu għall-MONDIACULT organizzati madwar ħames oqsma tematiċi[12] għenu wkoll biex iwittu t-triq għal fehim aħjar **tad-dimensjoni kulturali intrinsika u trażversali tal-iżvilupp sostenibbli u l-ħtieġa ta' approċċ aktar strateġiku għall-kultura u l-iżvilupp sostenibbli għall-futur**. Id-dikjarazzjoni finali tal-MONDIACULT ittenni dan l-impenn. Din titlob aktar azzjoni biex jissaħħu l-oqfsa tal-politika pubblika billi l-kultura tiġi ankrata b'mod aktar prominenti fl-istrateġiji ta' żvilupp sostenibbli fil-livell globali u fid-dimensjonijiet kollha tal-SDGs tal-**iżvilupp soċjali, ekonomiku u ambjentali**. Fl-istess spirtu, il-grupp tal-MMK dwar id-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli ħares lejn dawn it-tliet dimensjonijiet u jirrakkomanda bil-qawwa t-tema ġenerali **ta' tiswir mill-ġdid tar-relazzjoni bejn il-bnedmin u n-natura filwaqt li tintuża bis-sħiħ is-setgħa tal-kultura li ma tintużax biżżejjed[13].**

[11] Ir-rapport tal-MMK *Strengthening cultural heritage resilience for climate change*: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/4bfcf605-2741-11ed-8fa0-01aa75ed71a1/language-en

[12] L-investiment fil-kultura u fil-kreattività għall-ħolqien tal-impjiegi u għall-iżvilupp soċjoekonomiku; Il-promozzjoni tad-diversità kulturali fl-ambjent diġitali u l-avvanz tal-istatus tal-artisti; Is-salvagwardja u l-promozzjoni tad-diversità tal-wirt kulturali għall-inklużjoni soċjali, id-djalogu u l-paċi; It-tisħiħ tas-sinerġiji bejn il-kultura u l-edukazzjoni għall-iżvilupp u s-sostenibbiltà ċċentrati fuq il-bniedem; Sħubijiet reġjonali u globali għall-kultura u l-iżvilupp sostenibbli.

[13] Skont il-Eurostat, il-valur irreġistrat tal-esportazzjonijiet u l-importazzjonijiet ta' oġġetti kulturali huwa ta' madwar 1 % tal-valur ġenerali tal-UE tal-esportazzjonijiet (barra l-UE) u l-importazzjonijiet f'oġġetti totali. F'termini assoluti, fl-2020, l-esportazzjonijiet ta' oġġetti kulturali lil hinn mill-UE ammontaw għal EUR 17,5-il biljun, u l-importazzjonijiet ta' dawn l-oġġetti lejn l-UE ammontaw għal EUR 16-il biljun. L-Istatistika tal-UE dwar l-Introjtu u l-Kundizzjonijiet tal-Għajxien (UE-SILC) tinkludi *data* dwar il-parteċipazzjoni soċjali u kulturali li se tkun disponibbli fit-tieni nofs tal-2023. Il-Eurostat ġabar statistika relatata mas-settur kulturali f'taqsima ddedikata fuq is-sit web tiegħu (Overview – Culture).

Ħarsa ġenerali lejn l-approċċ tal-Kummissjoni għall-implimentazzjoni tal-SDGs[14]

3. IL-KULTURA U L-SDGS FIL-POLITIKI U L-PROGRAMMI TAL-UE

Id-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli qed tiġi promossa taħt firxa ta' politiki u programmi tal-UE (A-O). Din it-taqsima tiddeskrivi l-qafas ta' politika rilevanti u l-prijoritajiet ewlenin għal kull politika tal-UE kif ukoll l-azzjonijiet jew l-inizjattivi strateġiċi. L-għan huwa li jingħata appoġġ għall-bidliet fis-soċjetà u li jiġu mmitigati l-effetti tat-tranżizzjonijiet ekoloġiċi u diġitali.

A. Il-politika kulturali

Qafas ta' politika u prijoritajiet ewlenin

L-azzjonijiet tal-UE fil-qasam tal-kultura jikkontribwixxu direttament għad-dimensjonijiet kollha tal-SDGs, f'konformità mal-gwida strateġika tad-dokumenti qafas ewlenin:

- l-**Aġenda Ewropea Ġdida għall-Kultura;**
- il-**Qafas Ewropew għall-Azzjoni dwar il-Wirt Kulturali**[15];
- il-**pjanijiet ta' ħidma pluriennali għall-kultura** jew, għall-azzjoni esterna, il-komunikazzjoni konġunta tal-2016 *Lejn strateġija tal-UE għal relazzjonijiet kulturali internazzjonali*[16] u l-*Konklużjonijiet tal-Kunsill* tal-2019 *dwar approċċ strateġiku tal-UE għal relazzjonijiet kulturali internazzjonali u qafas għal azzjoni*[17].

L-azzjoni u l-kooperazzjoni tal-politika tal-UE f'dan il-qasam jiffukaw fuq l-isfruttar tas-setgħa tal-kultura u tad-diversità kulturali għall-koeżjoni soċjali u l-benesseri billi:

---

[14] Dokument ta' ħidma tal-persunal tal-Kummissjoni (2020), *Delivering on the UN's sustainable development goals – a comprehensive approach*.

[15] Qafas Ewropew għall-Azzjoni dwar il-Wirt Kulturali: https://op.europa.eu/mt/publication-detail/-/publication/5a9c3144-80f1-11e9-9f05-01aa75ed71a1

[16] JOIN/2016/029 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/TXT/?uri=CELEX:52016JC0029

[17] ĠU 2019/C 192/04

- jippromwovu l-parteċipazzjoni kulturali, il-mobbiltà tal-artisti u l-protezzjoni tal-wirt kulturali;
- jagħtu spinta lill-impjiegi u lit-tkabbir fis-setturi kulturali u kreattivi permezz tal-arti u l-kultura fl-edukazzjoni, il-promozzjoni tal-ħiliet u l-innovazzjoni fil-kultura;
- isaħħu r-relazzjonijiet kulturali internazzjonali permezz tal-kultura biex jiġu promossi l-iżvilupp sostenibbli u l-paċi.

Il-ħtieġa li jiġi ppreżervat u promoss il-valur intrinsiku tal-kultura u tal-espressjoni artistika hija enfasizzata wkoll fid-dokumenti gwida tal-politika kulturali tal-UE. Madankollu, il-qafas strateġiku għall-kooperazzjoni u t-tfassil tal-politika tal-UE dwar il-kultura xorta jista' jissaħħaħ (kif indika r-rapport tal-Kummissjoni dwar il-Pjan ta' Ħidma għall-Kultura 2019-2022[18]) u d-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli enfasizzata.

Min-naħa tal-finanzjament, il-**programm Ewropa Kreattiva** 2021-2027 [19], l-uniku programm tal-UE li għandu fil-mira s-settur kulturali u dak kreattiv, jappoġġa l-impenn tal-UE lejn l-SDGs tan-NU, b'mod partikolari d-dimensjoni kulturali tagħhom, taħt it-tliet linji tal-programm kollha. Ewropa Kreattiva jinvesti f'azzjonijiet li jsaħħu d-diversità kulturali u jwieġbu għall-ħtiġijiet tas-setturi kulturali u kreattivi. Kemm l-**ekoloġizzazzjoni kif ukoll l-inklużività huma prijoritajiet orizzontali tal-programm kollu**, u hemm riflessjoni kontinwa dwar l-ekoloġizzazzjoni ulterjuri tal-programm Ewropa Kreattiva. Ewropa Kreattiva jgħin biex il-Patt Ekoloġiku jsir tanġibbli billi jippremja proġetti kulturali li jindirizzaw is-sostenibbiltà u l-aspetti ambjentali b'mod strateġiku u fis-CCS.

Il-*fergħa kulturali* tal-programm tkopri l-inizjattivi tas-CCS bħal dawk li jippromwovu l-kooperazzjoni transfruntiera, il-pjattaformi, in-networks u t-traduzzjonijiet letterarji. Dawn jinkludu mekkaniżmi li jiżguraw li s-CCS joffru diversità, inklużjoni u ugwaljanza għal kulħadd u jikkontribwixxu għall-azzjoni klimatika. Is-sejħiet taħt il-programm tal-2021-2027 li jappoġġaw in-networks Ewropej u l-proġetti ta' kooperazzjoni inkludew bħala prijorità speċifika **l-kontribut tal-proġetti għall-aġenda tas-sostenibbiltà.** Il-programm preċedenti (2014-2020) witta t-triq għall-promozzjoni ta' prattiki lokali u sostenibbli taħt il-*fergħa kulturali*[20]. Dan appoġġa għadd kbir ta' proġetti dwar l-ugwaljanza bejn il-ġeneri, is-sostenibbiltà u d-diġitalizzazzjoni[21]. Dawn għenu biex jittaffa l-impatt ambjentali tal-attivitajiet tas-setturi, jiġi promoss ambjent urban u rurali sostenibbli, jiġu żviluppati viżjonijiet ġodda għall-futur u jiżdied l-għarfien. Dawn jindirizzaw kwistjonijiet globali fil-livell lokali jew reġjonali, inkluż fost l-oħrajn: is-saħħa u l-benesseri[22], l-ugwaljanza bejn il-ġeneri[23], il-mudelli tal-produzzjoni u tal-konsum (tal-

[18] COM/2022/317 final

[19] Ewropa Kreattiva

[20] Hemm ħafna eżempji tajbin ta' azzjonijiet iffukati fuq is-sostenibbiltà ffinanzjati taħt Ewropa Kreattiva. Pereżempju, in-network Culture Action Europe żviluppa l-programm "Culture in Sustainable Cities. Learning with Culture 21 Actions" bi sħubija mal-organizzazzjoni internazzjonali United Cities and Local Governments. Dan il-programm għandu l-għan li jipprovdi opportunitajiet għall-bliet biex jipparteċipaw fi proċess ta' tagħlim sabiex ikunu jistgħu jevalwaw, ifasslu u jimplimentaw politiki kulturali li jikkontribwixxu għall-iżvilupp sostenibbli lokali.

[21] Għal aktar dettalji, ara l-fuljett disponibbli fuq: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/aebc62b7-8fa5-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-en

[22] Il-proġett "Birth cultures", pereżempju, kellu l-għan li jippreżerva u jittrażmetti l-għarfien u l-prattiki tradizzjonali tat-twelid u tal-maternità bħala parti mill-wirt kulturali intanġibbli Ewropew. Dan wera kif il-kultura jista' jkollha effett ta' ingranaġġ fuq l-involviment taċ-ċittadini fi kwistjonijiet tas-saħħa pubblika.

[23] Ħafna proġetti ffinanzjati, bħal "Keychange", jaħdmu lejn ir-ristrutturar tas-setturi kulturali biex jilħqu ugwaljanza sħiħa bejn il-ġeneri, paga ugwali, kundizzjonijiet tax-xogħol ugwali u viżibbiltà għall-professjonisti nisa fis-settur.

ikel)[24], it-tniġġis tal-ilma[25], l-akkomodazzjoni sostenibbli[26], kif ukoll it-tnaqqis tal-inugwaljanzi bejn iż-żoni urbani u dawk rurali[27].

Fil-*fergħa kulturali* tal-programm attwali, żdied approċċ settorjali ġdid biex **tissaħħaħ is-sostenibbiltà ta' setturi speċifiċi** (il-wirt kulturali, l-arkitettura, il-mużika, is-settur tal-kotba, id-disinn, il-moda u t-turiżmu kulturali) u biex dawn jiġu megħjuna jsiru, fost affarijiet oħra, aktar ekoloġiċi, aktar reżiljenti u aktar inklużivi. Din il-fergħa tappoġġa wkoll l-inizjattiva **tal-Kapitali Ewropej tal-Kultura**, li għandha l-għan li tippromwovi d-diversità tal-kulturi fl-Ewropa, tenfasizza l-elementi komuni bejniethom u tagħti spinta lill-mod kif il-kultura tikkontribwixxi għall-iżvilupp fit-tul tal-bliet. Il-bliet li jkollhom it-titolu jinkorporaw il-proġett tagħhom fl-istrateġija ġenerali tagħhom u jinkludu dejjem aktar kunsiderazzjonijiet sostenibbli, bħall-promozzjoni ta' prattiki kulturali aktar ekoloġiċi, bħala parti mill-isforz tagħhom.

Min-naħa esterna, il-**Pjattaforma tar-Relazzjonijiet Kulturali** tappoġġa l-kooperazzjoni bejn is-setturi kulturali u kreattivi Ewropej u globali billi żżid il-kapaċità tad-delegazzjonijiet tal-UE madwar id-dinja (SDG 17 Partenarjati biex jintlaħqu l-Għanijiet) biex jinvolvu ruħhom mal-operaturi kulturali u jindirizzaw sfidi ewlenin permezz tal-kultura (SDG 8 Xogħol deċenti u tkabbir ekonomiku u SDG 11 Bliet u komunitajiet sostenibbli). Il-pjattaforma torganizza wkoll programm annwali dwar ir-Relazzjonijiet Kulturali Globali, li jlaqqa' flimkien 40 mexxej u professjonist kulturali żgħażagħ minn madwar id-dinja (SDG 10 Inugwaljanzi mnaqqsa u SDG 5 Ugwaljanza bejn il-ġeneri).

Fil-qasam tal-**Midja u l-Awdjoviżiv**, il-programm Ewropa Kreattiva2021–2027 introduċa żewġ prijoritajiet orizzontali: l-ekoloġizzazzjoni tal-industrija awdjoviżiva u d-diversità u l-inklużjoni għas-settur awdjoviżiv. L-ekoloġizzazzjoni u d-diversità ġew introdotti fis-sejħa għal proposti tal-iskemi kollha tal-*fergħa tal-MIDJA* ta' Ewropa Kreattiva. L-applikanti għandhom jippreżentaw strateġija għall-prattiki ta' ekoloġizzazzjoni tagħhom u strateġija għall-promozzjoni tad-diversità u tal-inklużjoni fl-attivitajiet tagħhom. Dawn l-istrateġiji huma evalwati bħala parti mill-kriterji għall-għoti. Il-proġetti magħżula skont il-programmi ta' ħidma tal-2021 u l-2022 ipprovdew indikazzjonijiet dwar kif il-kumpaniji u l-organizzazzjonijiet awdjoviżivi qed jittrattaw dawn il-prijoritajiet ta' politika. Fost il-proġetti magħżula, ta' min isemmi "TheGreenShot", l-ewwel soluzzjoni diġitali b'interfaċċa f'ħin reali biex il-kummissjonijiet tal-films jingħaqdu ma' produzzjonijiet li jkunu qed jiffilmjaw fir-reġjun jew fil-bliet tagħhom, u l-Karta Ekoloġika għall-Festivals, appoġġata fil-kuntest tas-sejħa għan-network tal-festival tal-2022 u mibdija min-network ta' festivals Moving Images Open Border. Il-Karta hija strument għall-kalkolu tal-impronta tas-CO2 tal-festivals, bl-għan li tinħoloq sensibilizzazzjoni fuq naħa waħda u jiġu stabbiliti għanijiet komuni għas-sostenibbiltà.

[24] Proġetti bħal "Creative food Cycles", "The Table and the territory" u "The Mediterranean garden" esploraw u estendew mudelli ġodda ta' produzzjoni, distribuzzjoni u konsum tal-ikel, filwaqt li jesploraw alternattivi għall-katina ġenerali tal-produzzjoni tal-ikel. B'hekk, huma jqajmu kuxjenza dwar it-telf tal-bijodiversità.

[25] Il-proġett "Universal Sea – Pure or plastic" kellu l-għan li jiżvela l-opportunitajiet ta' arti li tiltaqa' mal-intraprenditorija, filwaqt li jippromwovi soluzzjonijiet kreattivi għall-epidemija tal-plastik fl-ibħra u fl-oċeani.

[26] In-network tal-Kunsill tal-Periti tal-Ewropa jaħdem lejn il-kisba ta' akkomodazzjoni għall-but ta' kulħadd u ta' kwalità fil-livell Ewropew. Bis-saħħa tal-kapaċità ta' lobbjar, il-firxa ġeografika u l-ħidma politika estensiva tiegħu, in-network jgħin fil-promozzjoni tal-ġid komuni u tal-kwalità tal-ħajja, u jpoġġi lin-nies u lin-natura fil-qalba tal-iżviluppi tal-akkomodazzjoni u dawk urbani fl-Ewropa u fil-livell nazzjonali.

[27] "Smoties – Creative works with small and remote places" użа metodoloġiji ta' ħsieb proġettwali biex postijiet remoti Ewropej jiġu ttrasformati fi spazji aktar vivibbli billi jiġu involuti r-residenti lokali fl-iżvilupp ta' attivitajiet kulturali u kreattivi. "Cultures for resilience" jsaħħaħ l-azzjoni ta' firxa ta' atturi (ċittadini, amministrazzjonijiet, assoċjazzjonijiet lokali) li jaħdmu fuq kwistjonijiet ta' reżiljenza ambjentali u urbana.

Barra minn hekk, il-*fergħa tal-programm transsettorjali* tappoġġa l-kooperazzjoni tal-politika tranżnazzjonali u tikkontribwixxi għall-implimentazzjoni tal-**inizjattiva tal-Bauhaus Ewropea l-Ġdida** biex tissaħħaħ id-dimensjoni ekoloġika tal-programm.

Proġett pilota ġdid tal-Parlament Ewropew għal **Ċentru Ewropew tal-Patrimonju** se jikkontribwixxi wkoll għat-tranżizzjoni ekoloġika u għall-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima u d-degradazzjoni ambjentali[28].

Azzjonijiet strateġiċi jew eżempji ewlenin

- Xogħlijiet immexxija mill-Kummissjoni dwar l-istatus u **l-kundizzjonijiet tax-xogħol tal-artisti u tal-professjonisti kulturali u kreattivi** (studju tal-UE, id-djalogu u r-rapport ta' Voices of Culture, ir-rapport u r-rakkomandazzjonijiet li ġejjin tal-grupp ta' esperti tal-Istati Membri tal-MMK fl-2023) li huma mmirati biex jindirizzaw kwistjonijiet ewlenin li jvarjaw mill-istatus tal-artisti, il-ġustizzja u l-appoġġ pubbliku, kif ukoll l-ambjent regolatorju u s-sigurtà soċjali, għal suġġetti bħall-iżvilupp tal-ħiliet u l-libertà tal-espressjoni artistika.
- Miżuri dwar **it-tibdil fil-klima u l-wirt kulturali**. Il-Kummissjoni organizzat il-ħidma ta' grupp ta' esperti tal-Istati Membri dwar Strengthening Cultural Heritage Resilience for Climate Change. Ir-rapport tal-grupp inħareġ f'Settembru 2022. Dan jidentifika prattiki tajbin u miżuri innovattivi għall-protezzjoni tal-wirt kulturali, kemm tanġibbli kif ukoll intanġibbli, fir-rigward tat-tibdil fil-klima. Dan jinkludi rakkomandazzjonijiet dwar il-kontribut li l-wirt kulturali jista' jagħmel għall-mitigazzjoni u għall-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima f'konformità mal-Patt Ekoloġiku. Il-Kummissjoni nediet ukoll **studju dwar l-ekoloġizzazzjoni tal-programm Ewropa Kreattiva**. Dan għandu l-għan li jinvestiga kif jistgħu jiġu introdotti miżuri ambjentali, sostenibbli u proporzjonali fil-programm biex tingħata spinta lill-kontribut tiegħu għall-azzjoni klimatika u għall-integrazzjoni tal-bijodiversità.
- Azzjonijiet biex jiġu indirizzati l-**effetti tat-trasformazzjoni diġitali fuq id-diversità kulturali u artistika**, jiġifieri l-mudelli tan-negozju, ir-relazzjonijiet mal-udjenzi u l-bidla fil-modi ta' ħsieb, ta' produzzjoni u ta' konsum. Fi tmiem l-2021, il-Kummissjoni bdiet taħdem ma' esperti biex tesplora l-possibbiltà ta' linji gwida volontarji għall-ġbir u l-ġestjoni tad-*data* dwar l-**udjenzi diġitali**, b'enfasi speċjali fuq l-arti tal-ispettaklu u l-wirt kulturali. Ir-rapport ta' Ġunju 2022 "(Re)-Engaging digital audiences – Improving Audience Data"[29] jqis it-tagħlimiet meħuda mill-prattiki relatati mal-COVID-19. Barra minn hekk, ġew diskussi wkoll **id-diġitalizzazzjoni u l-wirt kulturali**, fl-isfond tal-Grupp ta' Esperti dwar il-Wirt Kulturali[30], b'enfasi fuq it-tagħlim diġitali mill-COVID-19. Dan indirizza l-esperjenzi ta' bini tal-kapaċitajiet biex il-wirjiet, il-programmi edukattivi u l-artefatti jiġu ttrasferiti online, u l-kwistjoni tal-udjenzi li jesperjenzaw għeja kulturali online.
- L-inizjattiva tal-Kummissjoni Music Moves Europe (MME) hija eżempju ieħor li jappoġġa d-dimensjonijiet soċjali u ekonomiċi tal-iżvilupp sostenibbli. L-MME għandha l-għan li ssaħħaħ l-aħjar assi tas-settur tal-mużika: il-kreattività, id-diversità u l-kompetittività. L-objettivi speċifiċi tagħha huma li tippromwovi l-kreattività u l-innovazzjoni, tissalvagwardja u tespandi d-diversità tal-mużika Ewropea, tgħin lis-settur jadatta għad-diġitalizzazzjoni u tappoġġa s-sostenibbiltà tiegħu, speċjalment wara l-kriżi tal-COVID-19. Taħt l-MME, il-Kummissjoni kienet qed taħdem lejn approċċ integrat li jkopri finanzjament immirat tal-UE (taħt Ewropa Kreattiva u lil hinn minnha), appoġġ politiku, leġiżlazzjoni u djalogu dwar il-ħtiġijiet u l-isfidi tas-settur tal-mużika tal-Ewropa. Diversi sejħiet

---

[28] Is-sejħa għal proposti mnedija taħt il-proġett pilota tinkludi l-prijorità li ġejja: kontribut għat-tranżizzjoni ekoloġika u għall-ġlieda kontra t-tibdil fil-klima u d-degradazzjoni ambjentali: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/opportunities/topic-details/pppa-cult-2022-euheritagehub;callCode=null;freeTextSearchKeyword=;matchWholeText=true;typeCodes=1

[29] https://voicesofculture.eu/2022/06/02/brainstorming-report-re-engaging-digital-audiences-challenges-and-opportunites/

[30] Grupp ta' esperti dwar il-wirt kulturali | Culture and Creativity (europa.eu)

riċenti ffukaw fuq azzjonijiet relatati mas-sostenibbiltà. Mill-2023, l-MME se tippromwovi distribuzzjoni sostenibbli tal-mużika.

- Eżempji oħra speċifiċi għas-settur jinkludu l-proġett **Sustainable Theatres Alliance for Green Environmental Shift** (STAGES – Alleanza Sostenibbli tat-Teatri) u n-**Network Ewropew tal-Konvenzjoni** dwar it-Teatru, li għandhom l-għan li jkollhom effett ta' struttura fuq is-settur u li jagħmlu l-katina tal-valur tiegħu ekoloġika.

- **Skema mfassla apposta għall-artisti u l-professjonisti biex tiġi ffaċilitata l-mobbiltà transfruntiera tagħhom – Culture Moves Europe**[31]. Skema li tagħti għotjiet għall-mobbiltà lil proġetti ta' individwi mmirati lejn il-kollaborazzjoni internazzjonali, l-iżvilupp professjonali, il-koproduzzjoni u l-kokreazzjoni, fejn l-artisti u l-kreaturi jiġu inċentivati biex jikkunsidraw l-impatt ambjentali tal-mobbiltà tagħhom u jagħżlu mezzi ta' trasport aktar sostenibbli. Residenzi artistiċi fi ħdan l-iskema jistgħu jimplimentaw proġetti f'konformità mal-valuri tal-Bauhaus Ewropea l-Ġdida.

- L-għodda **Perform Europe**, imnedija fl-2021 biex tappoġġa distribuzzjoni innovattiva, inklużiva u sostenibbli, u mudelli itineranti fis-settur tal-arti tal-ispettaklu.

- **L-ugwaljanza bejn il-ġeneri** fil-kultura[32]; il-Kummissjoni ffinanzjat studju ppubblikat f'Settembru 2020 dwar id-differenzi bejn il-ġeneri fis-setturi kulturali u kreattivi[33]. Grupp ta' ħidma tal-Istati Membri tal-MMK dwar l-ugwaljanza bejn il-ġeneri fis-CCS ippreżenta r-rapport finali tiegħu f'Ġunju 2021[34], li kien jinkludi diversi rakkomandazzjonijiet lil dawk li jfasslu l-politika, lill-istituzzjonijiet kulturali u edukattivi. Ir-rappreżentanti tas-CCS iltaqgħu taħt id-djalogu strutturat "Voices of Culture" biex jiddiskutu l-bilanċ bejn il-ġeneri fis-CCS, u ppubblikaw ir-rapport tagħhom fi Frar 2020[35]. Barra minn hekk, f'Diċembru 2020 ġew adottati l-Konklużjonijiet tal-Presidenza dwar l-ugwaljanza bejn il-ġeneri fil-qasam tal-kultura[36].

- Azzjonijiet fil-qasam tal-**kultura u l-benesseri**, kwistjoni importanti u emerġenti, b'mod partikolari wara l-kriżi tal-COVID-19. Il-Kummissjoni qed timplimenta azzjoni preparatorja mill-Parlament Ewropew intitolata "Żvilupp ta' politika minn isfel għal fuq għall-kultura u l-benesseri fl-UE". Il-proġett, imwettaq minn konsorzju ta' sħab Ewropej għal perjodu ta' sena u nofs, jiffoka fuq l-aġġornament tar-riċerka dwar dan is-suġġett, l-immappjar tal-aktar prattiki eżistenti rilevanti, il-bini tal-kapaċitajiet tal-atturi lokali biex jibbenefikaw b'mod effettiv mill-kultura biex jiżdiedu l-benesseri u s-saħħa, b'enfasi speċjali fuq is-saħħa mentali. Kien hemm ukoll studju riċenti mill-ESPON dwar il-wirt kulturali bħala sors ta' benesseri tas-soċjetà fir-reġjuni Ewropej[37]. L-objettiv huwa li jiġu żviluppati metodoloġija pan-Ewropea u analiżi territorjali tal-impatti tal-wirt kulturali fuq is-soċjetà, filwaqt li jitqiesu aspetti bħall-benesseri u l-inklużjoni soċjali. **Il-wirt kulturali bħala assi ewlieni fil-prevenzjoni tal-kriżijiet u fil-bini tal-paċi** (SDG 16 Paċi, ġustizzja u istituzzjonijiet b'saħħithom). Il-qerda intenzjonata tal-wirt kulturali hija rikonoxxuta b'mod wiesa' bħala indikatur jew prekursur possibbli ta' vjolenza futura tal-massa, peress li tintuża biex jinqerdu l-istorja u l-

---

31 https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/culture-moves-europe-mobility-for-artists-and-professionals#:~:text=Culture%20Moves%20Europe%20is%20a%20scheme%20that%20supports,It%20is%20part%20of%20Creative%20Europe%E2%80%99s%20Culture%20strand

32 Il-Kummissjoni tappoġġa l-ugwaljanza bejn il-ġeneri fil-kultura permezz ta' Ewropa Kreattiva (pereżempju l-proġett "Keychange" u l-programm ta' mentoraġġ "MEWEM"). Barra minn hekk, il-programm il-ġdid Ewropa Kreattiva 2021-2027 jirrikjedi li l-proġetti ffinanzjati jindirizzaw b'mod adegwat l-inklużività u n-nondiskriminazzjoni, b'enfasi partikolari fuq l-ugwaljanza bejn il-ġeneri.

33 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/92d621d1-bb99-11ec-b6f4-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-266388294

34 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/36e9028b-c73b-11eb-a925-01aa75ed71a1/language-en

35 https://voicesofculture.eu/2019/05/14/gender-balance-in-the-cultural-and-creative-sectors/

36 https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13097-2020-INIT/en/pdf

37 https://www.espon.eu/HERIWELL

artefatti li huma ċentrali għall-kultura u l-identità ta' popolazzjoni. Meta titwettaq b'mod sistematiku u fuq skala kbira, il-qerda intenzjonata tal-wirt kulturali hija ddefinita wkoll bħala delitt tal-gwerra fl-Istatut ta' Ruma tal-Qorti Kriminali Internazzjonali. Il-qerda tal-wirt kulturali kellha rwol prominenti fil-kunflitti li għaddejjin fis-Sirja, fl-Iraq u fil-Mali. Eżempji jinkludu l-attakki tal-2012 minn gruppi Iżlamisti fuq it-tempji u l-musulej ta' Timbuktu fir-reġjuni tat-Tramuntana tal-Mali. Il-Konklużjonijiet tal-Kunsill dwar **l-approċċ tal-UE għall-wirt kulturali f'kunflitti u kriżijiet u l-kunċett iddedikat tal-UE** jipprovdu qafas politiku u operazzjonali ċar għal approċċ tal-UE aktar koerenti u viżibbli għall-wirt kulturali għall-paċi (SDG 16, SDG 8 Xogħol deċenti u tkabbir ekonomiku, SDG 11 Bliet u komunitajiet sostenibbli). F'termini konkreti, l-UE timpenja ruħha għal approċċ sensittiv għall-kunflitti, inklużiv, ugwali u nondiskriminatorju. Dwar is-sitwazzjoni attwali fl-Ukrajna, il-Kummissjoni tappoġġa l-preservazzjoni tal-wirt kulturali Ukren billi tipprovdi tagħmir protettiv ta' emerġenza u tappoġġa d-dokumentazzjoni diġitali tal-wirt kulturali Ukren. Il-Kummissjoni tappoġġa wkoll lill-artisti u lill-professjonisti kulturali Ukreni. Pereżempju, f'Settembru 2022, bħala parti minn Ewropa Kreattiva, hija nediet sejħa biex tappoġġa artisti barra minn pajjiżhom, organizzazzjonijiet kulturali fl-Ukrajna, u biex tħejji għall-irkupru tas-settur kulturali tal-Ukrajna wara l-gwerra fuq terminu medju.

- L-azzjoni preparatorja **Spazji Ewropej tal-Kultura** (2019-2023), implimentata mill-Istituti Nazzjonali tal-UE għall-Kultura (EUNIC), qed tittestja mudelli ta' kollaborazzjoni innovattivi fir-relazzjonijiet kulturali internazzjonali (SDG 17 Sħubijiet għall-għanijiet, SDG 10 Inugwaljanza mnaqqsa) billi tistabbilixxi sħubijiet ugwali dwar suġġetti ta' prijorità trażversali bejn sħab Ewropej (membri tal-EUNIC u delegazzjonijiet tal-UE) u sħab lokali f'pajjiżi barra mill-UE. Dawn il-proġetti jgħaqqdu r-relazzjonijiet kulturali mal-iżvilupp sostenibbli, pereżempju billi jippromwovu azzjoni klimatika fil-Brażil u fil-Mongolja (SDG 13 Azzjoni Klimatika), jappoġġaw is-setturi kulturali lokali li jkunu qed jirkupraw mill-konsegwenzi tal-pandemija fit-Tanzanija u fil-Kamerun (SDG 8 Xogħol deċenti u tkabbir ekonomiku), itejbu l-aċċess għall-kultura għall-komunitajiet b'diżabilità fiċ-Ċina u fl-Urugwaj (SDG 10 Inugwaljanzi mnaqqsa) u jinnovaw fit-trasformazzjoni diġitali fil-Messiku.

Azzjonijiet futuri:

- L-**inizjattiva** tal-Kummissjoni **dwar qafas strateġiku tal-UE għall-kultura** (b'segwitu għall-istedina tal-Kunsill fil-Pjan ta' Ħidma tal-UE għall-Kultura 2023-2026[38]);
- **L-istudju tal-UE dwar l-ekoloġizzazzjoni tal-programm Ewropa Kreattiva**, li għandu jiġi ppubblikat fl-2023;
- **Rapport annwali dwar il-progress fl-implimentazzjoni tal-Kunċett dwar il-wirt kulturali f'kunflitti u kriżijiet**: Komponent għall-paċi u s-sigurtà fl-azzjoni esterna tal-Unjoni Ewropea u l-Konklużjonijiet iddedikati tal-Kunsill;
- L-UE bħala Mistiedna Speċjali fil-**Fiera Internazzjonali tal-Ktieb ta' Guadalajara, bejn il-25 ta' Novembru u t-3 ta' Diċembru 2023**, se tinkludi l-kultura u l-iżvilupp sostenibbli bħala fokus tematiku.
- Taħriġ għall-iżvilupp tal-ħiliet previst għall-professjonisti awdjoviżivi biex jivvalutaw u jistabbilixxu produzzjonijiet ekoloġiċi. L-ekoloġizzazzjoni hija wkoll pilastru tan-network Europa Cinemas li se jappoġġa proġetti innovattivi fost networks żgħar ta' swali taċ-ċinema biex jippromwovi s-sostenibbiltà fis-settur tal-wirjiet.

[38] Riżoluzzjoni tal-Kunsill dwar il-Pjan ta' Ħidma tal-UE għall-Kultura 2023-2026, id-29 ta' Novembru 2022; st15381-en22.pdf (europa.eu)

B. Il-politika reġjonali u urbana

Qafas ta' politika u prijoritajiet ewlenin

Il-politika ta' koeżjoni tal-UE, b'mod partikolari permezz tal-Fond Ewropew għall-Iżvilupp Reġjonali (FEŻR), tradizzjonalment irrikonoxxiet **l-investimenti kulturali bħala xprunaturi ewlenin tal-iżvilupp territorjali u tal-koeżjoni soċjali**. Il-wirt kulturali rikk tal-Ewropa jsaħħaħ l-identità Ewropea, jippromwovi valuri Ewropej komuni, iċ-ċittadinanza attiva, l-inklużjoni u d-djalogu interkulturali. Is-setturi u l-industriji kulturali u kreattivi huma assi vitali għall-kompetittività u l-attraenza ekonomika reġjonali, filwaqt li l-wirt kulturali huwa element ewlieni fl-immaġni u fl-identità tal-bliet u tar-reġjuni u spiss ikun il-fokus tat-turiżmu urban.

Il-politika ta' koeżjoni tal-UE tippermetti lill-Istati Membri, lill-awtoritajiet reġjonali u dawk lokali jużaw il-kultura bħala lieva għall-iżvilupp ekonomiku u soċjali territorjali, l-inklużjoni u l-innovazzjoni, fejn il-komunitajiet u t-territorji jistgħu jisfruttaw l-assi kulturali domestiċi endoġeni biex iżidu t-tkabbir, filwaqt li jnaqqsu l-inugwaljanzi. L-appoġġ tal-FEŻR għall-kultura u l-wirt kulturali huwa bbażat fuq l-idea ta' approċċi bbażati fuq il-post u integrati, l-iżvilupp ta' appoġġ territorjali u urban, l-inklużjoni soċjali u l-inkoraġġiment tal-pubbliku biex jipparteċipa.

Għall-2021-2027, il-politika ta' koeżjoni **se tiffoka fuq is-sostenibbiltà u t-titjib diġitali tal-esperjenzi tal-wirt kulturali. Din tinkludi t-trasformazzjoni u r-reżiljenza futura tas-CCS,** kif ukoll il-promozzjoni tal-wirt kulturali sal-ogħla standards biex jiġu integrati l-inklużività soċjali, is-sostenibbiltà u l-parteċipazzjoni taċ-ċittadini permezz tal-kultura. Is-setturi u l-industriji kulturali u kreattivi jistgħu jibbenefikaw minn investimenti taħt il-ħames objettivi tal-Politika ta' Koeżjoni, inkluż permezz tal-objettiv speċifiku l-ġdid tal-FEŻR[39] iddedikat għat-tisħiħ tar-rwol tal-kultura fl-indirizzar tal-isfidi soċjoekonomiċi jew bħala parti minn strateġiji territorjali integrati taħt l-Objettiv ta' Politika 5 "Ewropa eqreb lejn iċ-ċittadini", fil-programmi taħt l-għanijiet tal-pilastri "Investiment għall-impjiegi u t-tkabbir" u "Kooperazzjoni Territorjali Ewropea (Interreg)". Barra minn hekk, il-kultura tista' tiġi appoġġata taħt l-objettiv speċifiku tal-Interreg, b'mod partikolari "governanza aħjar tal-kooperazzjoni". **Il-kooperazzjoni transfruntiera dwar il-wirt kulturali u naturali spiss tkun ta' benefiċċju peress li ħafna siti ta' wirt naturali huma transfruntieri b'mod naturali.** Il-kollaborazzjoni bejn il-fruntieri tippermetti approċċ integrat u sostenibbli għal rotot ta' pellegrinaġġi, mogħdijiet sostenibbli f'siti ta' wirt naturali u ħafna aktar, fost oħrajn.

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

F'dan il-qafas, il-**kamp ta' applikazzjoni tal-finanzjament ta' appoġġ tal-Politika ta' Koeżjoni għad-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli jinkludi l-azzjonijiet li ġejjin:**

- Miżuri mmirati lejn is-settur kulturali li jsaħħu r-rwol tal-kultura u t-turiżmu sostenibbli fl-iżvilupp ekonomiku, l-inklużjoni soċjali u l-innovazzjoni soċjali, filwaqt li titqies il-ħtieġa tat-trasformazzjoni diġitali u ekoloġika tas-setturi tal-kultura u tat-turiżmu, ir-reżiljenza u s-sostenibbiltà ambjentali, soċjali u finanzjarja fit-tul.
- Miżuri dwar l-innovazzjoni u l-adozzjoni ta' teknoloġiji ġodda għall-kultura; l-appoġġ għat-tkabbir u l-kompetittività tal-SMEs fis-settur kulturali; l-iżvilupp, l-ittestjar u l-pilotaġġ ta' servizzi, prodotti u soluzzjonijiet diġitali ġodda (eż. għad-diġitalizzazzjoni tal-wirt kulturali), jew l-iżvilupp ta' ħiliet għall-ispeċjalizzazzjoni intelliġenti (meta l-kultura tkun settur magħżul fl-istrateġija ta' speċjalizzazzjoni intelliġenti tar-reġjun jew tal-Istat Membru).

[39] Bħala novità fil-perjodu 2021-2027, il-Politika ta' Koeżjoni introduċiet objettiv speċifiku tal-FEŻR iffukat fuq it-tisħiħ tar-rwol tal-kultura u tat-turiżmu sostenibbli fl-iżvilupp ekonomiku, l-inklużjoni soċjali u l-innovazzjoni soċjali taħt l-Objettiv ta' Politika 4 "Ewropa aktar soċjali u inklużiva", li joffri ambitu wiesa' ta' appoġġ mingħajr ma jiġu injorati l-possibbiltajiet ta' finanzjament taħt Objettivi oħra tal-politika ta' koeżjoni tal-UE.

- Miżuri li jappoġġaw l-effiċjenza enerġetika, l-enerġija rinnovabbli, il-ġestjoni tal-iskart, l-ekonomija ċirkolari, l-infrastruttura ekoloġika u l-adattament għat-tibdil fil-klima biex titnaqqas l-impronta ambjentali u klimatika tal-industriji kulturali u kreattivi u tas-siti kulturali f'konformità mal-oqfsa strateġiċi rilevanti.
- Appoġġ għal infrastruttura tat-trasport sostenibbli li tikkontribwixxi għal turiżmu sostenibbli u aċċess għall-kultura bħala parti minn pjanijiet rilevanti tat-trasport.
- Miżuri li jippromwovu l-kultura permezz ta' strateġiji ta' żvilupp territorjali u urban taħt ir-responsabbiltà tal-awtoritajiet territorjali u bl-involviment tal-partijiet ikkonċernati lokali u tal-komunitajiet lokali. Għall-bliet u ż-żoni urbani funzjonali, 8 % tal-finanzjament huwa allokat għall-iżvilupp urban sostenibbli, fejn il-kultura tista' tkun xprunatur ewlieni.
- L-għażla ta' 20 proposta ta' proġett li se jirċievu assistenza u għarfien espert biex jiġu żviluppati proġetti tal-Bauhaus Ewropea l-Ġdida trasformattivi u ta' ispirazzjoni bbażati fuq il-post. Il-proġetti magħżula jkopru temi differenti bħal: ir-riġenerazzjoni tal-bini/tal-ispazji pubbliċi fi spirtu ta' ċirkolarità, wirt kulturali ppreżervat u ttrasformat, soluzzjonijiet ta' akkomodazzjoni għall-but ta' kulħadd u ta' riġenerazzjoni integrata tal-ispazji urbani u rurali[40].
- Sitt azzjonijiet innovattivi fil-qasam tal-kultura u l-wirt kulturali magħżula bħala parti mill-ħames sejħa għal azzjonijiet innovattivi urbani[41].
- L-Inizjattiva Urbana Ewropea – l-ewwel sejħa ta' Azzjonijiet Innovattivi Urbani li se tiffoka fuq il-Bauhaus Ewropea l-Ġdida, inklużi l-preżervazzjoni u t-trasformazzjoni tal-wirt kulturali.
- Proġett pilota għas-salvagwardja u l-promozzjoni tal-kultura fir-Reġjuni Ultraperiferiċi tal-UE (OR)[42] kif ukoll fil-Pajjiżi u t-Territorji ekstra-Ewropej: L-għan huwa li jiġi promoss il-wirt kulturali rikk ta' dawn ir-reġjuni u t-territorji permezz ta' konferenzi, skambji, avvenimenti u wirjiet biex jiġu mxerrda l-kreazzjonijiet artistiċi u biex jiġu appoġġati l-iskambji kulturali permezz tal-mobbiltà tal-professjonisti fis-setturi kulturali u kreattivi.
- Taħt il-ħidma intergovernattiva tal-**Aġenda Urbana tal-UE**, waħda mill-14-il sħubija hija dwar **il-kultura u l-wirt kulturali**. Is-Sħubija dwar il-Kultura u l-Wirt Kulturali għandha l-għan li ttejjeb il-ġestjoni tal-ambjent mibni storiku tal-bliet Ewropej, tippromwovi l-kultura, u tippreżerva l-kwalità tal-pajsaġġi u tal-wirt urban.
- Sħubija ġdida tal-Aġenda Urbana tal-UE se tiffoka fuq is-suġġett **tat-turiżmu sostenibbli**.
- Minbarra l-appoġġ ta' finanzjament disponibbli taħt programmi ġenerali u ta' kooperazzjoni, il-kultura u l-iżvilupp sostenibbli huma rikonoxxuti sew ukoll **fl-istrateġiji makroreġjonali tal-UE**. **L-Istrateġija tal-UE għar-Reġjun tad-Danubju; l-Istrateġija tal-UE għar-Reġjun tal-Baħar Baltiku; l-Istrateġija tal-UE għar-Reġjun tal-Alpi; l-Istrateġija tal-UE għar-Reġjun Adrijatiku u Joniku.** Dawn l-azzjonijiet u l-għanijiet mill-politiki reġjonali u globali ġenerali tal-UE dwar il-kultura u l-iżvilupp sostenibbli kollha huma importanti peress li joħolqu rabtiet u sinerġiji bejn il-programmi u l-inizjattivi, kif ukoll bejn il-partijiet ikkonċernati mill-pajjiżi tal-UE u l-pajjiżi sħab/mhux tal-UE.

---

[40] Inizjattivi lokali tal-Bauhaus Ewropea l-Ġdida: https://c.ramboll.com/local-support-new-european-bauhaus?utm_source=direct-email&utm_medium=email&utm_campaign=nebop .

[41] https://uia-initiative.eu/en/theme/culture-and-cultural-heritage

[42] L-UE għandha disa' reġjuni ultraperiferiċi, li fihom jgħixu 4,8 miljun ċittadin: Dawn huma l-Guyana Franċiża, Guadeloupe, Martinique, Mayotte, Réunion u Saint Martin (Franza), l-Azores u Madeira (il-Portugall) u l-Gżejjer Kanarji (Spanja). F'konformità mal-Artikolu 349 tat-TFUE, dispożizzjonijiet speċifiċi fil-leġiżlazzjoni tal-UE jgħinu lil dawn ir-reġjuni jindirizzaw l-isfidi ewlenin li jiffaċċaw minħabba d-distanza, l-insularità u d-daqs żgħir tagħhom.

- **L-integrazzjoni tal-Bauhaus Ewropea l-Ġdida fil-programmi ta' koeżjoni tal-Istati Membri hija prijorità** matul in-negozjati ta' programmazzjoni tal-2021-2027 li għaddejjin bħalissa. L-inizjattiva qed titqies bħala **objettiv fil-ftehimiet ta' sħubija strateġika u fil-programmi operazzjonali rilevanti ta' kull Stat Membru.**

Azzjonijiet futuri:

- It-tnedija tal-**Inizjattiva Urbana Ewropea – Is-sejħa tal-Azzjoni Innovattiva Urbana dwar il-Bauhaus Ewropea l-Ġdida** fil-ħarifa tal-2022;
- Ikompli l-appoġġ għall-kultura u l-wirt kulturali fil-programmi tal-**Kooperazzjoni Territorjali Ewropea (Interreg)** u l-istrateġiji makroreġjonali;
- It-tnedija tas-**sħubija l-ġdida tal-Aġenda Urbana tal-UE**, b'enfasi **fuq it-turiżmu**.

C. Affarijiet interni u sigurtà interna

Prijoritajiet ewlenin u azzjonijiet strateġiċi

Is-serq minn siti ta' wirt kulturali u t-traffikar ta' oġġetti kulturali huma negozju internazzjonali ewlieni, u sors ta' introjtu li jħalli qligħ għall-kriminalità organizzata, u xi drabi għat-terroristi u għall-partijiet f'kunflitt. Il-beni kulturali huma partikolarment vulnerabbli għat-traffikar f'reġjuni ta' kunflitt u ta' kriżi, bħall-Ukrajna u l-Lvant Nofsani. L-attività tista' twassal għall-qerda totali jew parzjali tal-oġġetti misruqa kif ukoll ta' siti tal-wirt kulturali, ta' bini reliġjuż, ta' siti arkeoloġiċi, eċċ. Dawn għandhom valur qawwi għall-identità tal-popolazzjoni lokali, peress li jippreżervaw il-memorja storika, kulturali u soċjali, spiss anke fil-post oriġinali tal-ħolqien tagħha. Wirt kulturali protett tajjeb jikkontribwixxi għall-proċess ta' żvilupp billi joħloq opportunitajiet għall-edukazzjoni u l-impjiegi, spazju għal djalogu bejn gruppi soċjali diversi, u jżid il-vuċi tal-komunitajiet emarġinati u s-sens ta' appartenenza tagħhom.

Għalhekk, il-qerda tal-wirt kulturali tista' tagħmel ħsara sinifikanti lill-memorja kollettiva ta' soċjetà, iżda wkoll tneħħi sors ta' introjtu tal-komunità, pereżempju f'każ ta' qerda ta' attrazzjonijiet turistiċi (siti ta' wirt kulturali, mużewijiet, eċċ.).

F'konformità mal-Istrateġija tal-UE dwar l-Unjoni tas-Sigurtà għall-2020 u mal-Istrateġija tal-UE biex tiġi indirizzata l-kriminalità organizzata għall-2021–2025, il-Kummissjoni bħalissa qed tiżviluppa pjan ta' azzjoni li jindirizza t-traffikar ta' beni kulturali. L-għan huwa li jiġi indirizzat it-traffikar tal-beni kulturali u li l-beni kulturali jiġu protetti mill-qerda kkawżata minn reati kriminali. F'dan l-isfond, il-pjan ta' azzjoni se jindirizza diversi aspetti tal-ġlieda kontra t-traffikar ta' beni kulturali, inkluż il-bini tal-kapaċitajiet tal-awtoritajiet tal-infurzar tal-liġi u tal-awtoritajiet ġudizzjarji biex jidentifikaw u jikkastigaw aħjar il-każijiet ta' traffikar, itejbu t-traċċabbiltà tal-beni kulturali, itejbu l-protezzjoni tal-beni kulturali mit-traffikar u s-serq u l-kooperazzjoni ma' pajjiżi terzi fejn isir is-serq, b'attenzjoni partikolari għall-pajjiżi f'kunflitti u kriżijiet. Aspetti oħra jinkludu s-sensibilizzazzjoni dwar il-ħtieġa li jiġu protetti l-beni kulturali u l-ħsara li t-traffikar tal-beni kulturali jista' jikkawża lill-wirt kulturali.

Azzjonijiet futuri:

– Jiġu sfruttati l-għanijiet soċjali u l-valur miżjud ekonomiku billi jiġu miġġielda l-kriminalità u l-kummerċ illeċitu u jiġi ffaċilitat is-sens ta' sjieda mill-komunitajiet kulturali.

- L-adozzjoni ta' **Pjan ta' Azzjoni dwar l-indirizzar tal-kummerċ illeċitu ta' beni kulturali, fl-2022**, biex jiġu indirizzati d-diversi aspetti tal-ġlieda kontra t-traffikar ta' beni kulturali u l-protezzjoni ta' beni kulturali minn ħsara kriminali.

D. Impjiegi, affarijiet soċjali u inklużjoni

Prijoritajiet ta' politika u azzjonijiet strateġiċi

Waħda mill-inizjattivi qafas ewlenin hija l-**Istrateġija dwar id-drittijiet tal-persuni b'diżabilità**[43]. Din għandha l-għan li tikseb aktar progress fl-iżgurar tal-parteċipazzjoni sħiħa tal-persuni b'diżabilità, inkluż fil-qasam tal-kultura. Se tiggwida l-azzjoni tal-Istati Membri kif ukoll tal-istituzzjonijiet tal-UE. L-aċċessibbiltà hija faċilitatur tad-drittijiet u prerekwiżit għall-parteċipazzjoni sħiħa tal-persuni b'diżabilità fuq bażi ugwali ma' oħrajn. F'konformità mal-istrateġija, **għan rilevanti għall-kultura jkun li ssir enfasi fuq l-aċċessibbiltà tal-avvenimenti kulturali u tal-prodotti kulturali u li jiġi promoss ix-xogħol artistiku ta' persuni b'diżabilità.** L-istrateġija għandha l-għan li tagħmel progress fl-oqsma kollha tal-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità[44], li għaliha huma partijiet l-UE u l-Istati Membri kollha tal-UE. Dan huwa strument legalment vinkolanti tad-drittijiet tal-bniedem li jistabbilixxi standards minimi għad-drittijiet tal-persuni b'diżabilità.

Il-Kummissjoni stabbiliet qafas biex timmonitorja l-implimentazzjoni tal-istrateġija. Dan se jipprovdi wkoll kontribut għas-Semestru Ewropew, għat-Tabella ta' Valutazzjoni Soċjali tal-UE u għall-implimentazzjoni tal-SDGs. Sal-2023, se jiġu żviluppati indikaturi ġodda tad-diżabilità, li jappoġġaw l-indikaturi għat-Tabella ta' Valutazzjoni Soċjali, għas-Semestru Ewropew u għall-SDGs.

Bħala parti mill-istrateġija, il-Kummissjoni tippromwovi u żżid il-viżibbiltà ta' xogħol artistiku ta' persuni b'diżabilità. Hija tistinka wkoll biex tagħmel il-wirt kulturali u l-attivitajiet kulturali kollha aċċessibbli għall-persuni b'diżabilità permezz ta' appoġġ mill-finanzjament tal-UE bħall-programm Ewropa Kreattiva. Barra minn hekk, il-Kummissjoni:

- appoġġat studju[45] bħala parti mill-proġett fuq skala kbira **Europe Beyond Access**[46], li esplora (in-nuqqas ta') l-għarfien fost l-amministraturi kulturali ta' integrazzjoni ta' a) ix-xogħol ta' artisti b'diżabilità, b) kif jagħmlu l-programmi tagħhom aċċessibbli għalihom, u c) kif jagħmlu l-programmi tagħhom aċċessibbli għall-persuni b'diżabilità;
- tippromwovi l-iżvilupp ta' turiżmu aċċessibbli prinċipalment mill-bliet permezz tal-Premju tal-Kapitali Ewropea għat-Turiżmu Intelliġenti.

L-istrateġija għandha l-għan li tiżgura li l-persuni b'diżabilità jkunu jistgħu jieħdu sehem fil-ħajja kulturali fuq bażi ugwali ma' oħrajn, f'konformità mal-Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet ta' Persuni b'Diżabilità. Il-Kummissjoni tistieden lill-Istati Membri jippromwovu u jħeġġu **l-kultura u l-attività kreattiva kif ukoll l-arti għall-persuni b'diżabilità** u jżidu l-għarfien. Dan jagħtihom viżibbiltà permezz ta' wirjiet u prestazzjonijiet, u jżid l-għadd ta' prestazzjonijiet, festivals, kollezzjonijiet tal-arti u

[43] Unjoni ta' Ugwaljanza: Strateġija dwar id-drittijiet tal-persuni b'diżabilità 2021-2030 – Impjiegi, Affarijiet Soċjali u Inklużjoni – il-Kummissjoni Ewropea (europa.eu)
[44] https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html
[45] Time to Act: How lack of knowledge in the cultural sector creates barriers for disabled artists and audiences – Disability Arts International
[46] Europe Beyond Access – Disability Arts International

mużewijiet aċċessibbli għall-persuni b'diżabilità. Il-Karta tad-Diżabilità tal-UE ġiet stabbilita bħala proġett pilota fl-2016-2018 fi tmien Stati Membri (il-Belġju, Ċipru, l-Estonja, il-Finlandja, l-Italja, Malta, ir-Rumanija u s-Slovenja) u anke wara li spiċċat, il-Karta baqgħet fis-seħħ u hija rikonoxxuta f'dawn it-tmien pajjiżi. **L-Istudju li vvaluta l-implimentazzjoni tal-azzjoni pilota dwar il-Karta tad-Diżabilità tal-UE u l-benefiċċji assoċjati**[47] identifika l-potenzjal għal azzjoni fuq skala akbar u ġab evidenza li, fost l-oħrajn, kien hemm żieda relattivament żgħira fil-parteċipazzjoni kulturali, ta' rikreazzjoni, sportiva, u fit-turiżmu barra mill-pajjiż. Il-Kummissjoni beħsiebha tapplika l-Karta tad-Diżabilità tal-UE fuq skala akbar.

Barra minn hekk, fil-kuntest tal-Patt Ewropew għall-Ħiliet, ġiet stabbilita sħubija ġdida għall-promozzjoni tal-ħiliet fl-industriji kulturali u kreattivi fl-2022.

Azzjonijiet futuri:

- Il-kampanja attwali tal-Kummissjoni[48] **Flimkien għad-Drittijiet** (sa Marzu 2023) biex titqajjem kuxjenza dwar aspetti ewlenin tal-istrateġija, li tinkludi l-kultura, u li hija żviluppata f'konsultazzjoni ma' persuni b'diżabilità u mal-organizzazzjonijiet rappreżentattivi tagħhom kif ukoll mal-artisti.
– Il-proposta tal-Kummissjoni, sa tmiem l-2023, li testendi l-Karta Ewropea tad-Diżabilità bil-ħsieb li tiġi rikonoxxuta fl-Istati Membri kollha, filwaqt li tibni fuq l-esperjenza tal-proġett pilota attwali tal-Karta tad-Diżabilità tal-UE u fuq il-kard ewropea għall-parkeġġ għall-persuni b'diżabilità.
– Aktar żvilupp u promozzjoni ta' sħubijiet settorjali fi ħdan il-Patt għall-Ħiliet taħt is-Sena Ewropea tal-Ħiliet 2023.

E. Il-ġustizzja, id-drittijiet tal-konsumatur u l-ugwaljanza bejn il-ġeneri

Qafas ta' politika, prijoritajiet ewlenin u miżuri attwali

Fl-2020, il-Kummissjoni adottat il-**qafas strateġiku tal-UE għar-Rom għall-ugwaljanza, għall-inklużjoni u għall-parteċipazzjoni**. Dan jistabbilixxi approċċ komprensiv fuq tliet pilastri li jikkomplementa l-inklużjoni soċjali u ekonomika bil-promozzjoni tal-ugwaljanza u t-tisħiħ tal-parteċipazzjoni.

Dan il-qafas jinkludi objettivi fil-livell tal-UE u miri kwantitattivi ewlenin dwar il-ġlieda kontra l-anti-Żingariżmu u d-diskriminazzjoni, it-tnaqqis tal-faqar u l-esklużjoni soċjali, il-promozzjoni tal-parteċipazzjoni u ż-żieda ta' aċċess ugwali effettiv tal-persuni Rom għall-edukazzjoni, l-impjiegi, is-saħħa u l-akkomodazzjoni. Fil-qasam tal-kultura, dan jinkludi l-objettiv operazzjonali tal-**promozzjoni tal-għarfien dwar l-istorja, il-kultura, ir-rikonoxximent u r-rikonċiljazzjoni tar-Rom**. L-indikaturi għal dan l-objettiv jistgħu jkunu marbuta mal-**għarfien fost il-popolazzjoni ġenerali tal-istorja, il-letteratura, l-arti, il-kultura, il-mużika u l-politika tar-Rom,** il-parteċipazzjoni tal-popolazzjoni ġenerali fil-festivals kulturali tar-Rom u avvenimenti pubbliċi oħra, l-għarfien dwar il-lingwa Romani, u l-għarfien dwar l-Olokawst tar-Rom.

L-Istati Membri kkonfermaw l-impenn tagħhom għall-promozzjoni tal-ugwaljanza u l-inklużjoni tar-Rom billi adottaw b'mod unanimu r-Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar l-ugwaljanza, l-inklużjoni u l-parteċipazzjoni tar-Rom. Din tistabbilixxi miżuri speċifiċi li għandhom jinkludu fl-**oqfsa strateġiċi nazzjonali tagħhom dwar ir-Rom**. Dawn il-miżuri jinkludu s-sensibilizzazzjoni dwar l-istorja u l-

[47] https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=mt&pubId=8407&furtherPubs=yes
[48] https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1556&langId=mt

kultura tar-Rom fost l-għalliema u l-persunal tal-iskejjel, il-promozzjoni tal-parteċipazzjoni soċjali, ekonomika, politika, kulturali u ċivika tal-persuni Rom, u l-promozzjoni tal-għarfien dwar il-kulturi, il-lingwa u l-istorja tar-Rom fis-soċjetà, inkluż it-tifkira tal-Olokawst tar-Rom.

Il-Kummissjoni tippromwovi **narrattivi pożittivi u persuni Rom ta' eżempju** u qed tqajjem kuxjenza dwar l-istorja u l-kultura tar-Rom, inkluż avveniment ta' sensibilizzazzjoni dwar il-lingwa Romani bħala parti mill-Ġimgħa tal-UE tar-Rom tal-2022 ospitata mill-Parlament Ewropew. Hija tappoġġa wkoll l-attivitajiet rilevanti taħt il-Programm dwar iċ-Ċittadini, l-Ugwaljanza, id-Drittijiet u l-Valuri[49].

B'mod aktar ġenerali, jinsabu għaddejjin attivitajiet biex jiġi implimentat **il-pjan ta' azzjoni tal-UE għall-ġlieda kontra r-razziżmu** u fil-qasam **tad-djalogu interkonfessjonali**, b'mod partikolari permezz tal-istrateġija tal-UE dwar il-ġlieda kontra l-anti-Semitiżmu u t-trawwim tal-ħajja Lhudija.

Azzjonijiet futuri:

- L-Istati Membri għandhom jimplimentaw **l-oqfsa strateġiċi nazzjonali tagħhom dwar ir-Rom** sal-2030, inklużi miżuri biex jippromwovu l-għarfien tal-arti, l-istorja u l-kultura tar-Rom;
- Il-Kummissjoni għandha tippubblika l-**valutazzjoni tagħha tal-oqfsa strateġiċi nazzjonali** fil-ħarifa tal-2022, tqis l-impenji magħmula mill-Istati Membri u tipprovdi gwida dwar kwalunkwe titjib meħtieġ;
- Ikompli l-appoġġ għal **attivitajiet ta' sensibilizzazzjoni dwar l-istorja u l-kultura tar-Rom, u tiġi promossa l-verità u r-rikonċiljazzjoni** taħt il-programm dwar iċ-Ċittadini, l-Ugwaljanza, id-Drittijiet u l-Valuri;
- Ikompli l-appoġġ ta' **attivitajiet ta' sensibilizzazzjoni dwar il-ħajja u l-wirt tal-Lhud fid-dawl tat-tifkira tal-Olokawst** taħt il-programm dwar iċ-Ċittadini, l-Ugwaljanza, id-Drittijiet u l-Valuri.

F. Il-Bauhaus Ewropea l-Ġdida u d-dimensjoni orizzontali tagħha għas-sostenibbiltà xprunata mill-kultura

F'dawn l-aħħar snin, tfaċċat il-ħtieġa li tiġi indirizzata l-isfida ewlenija tat-tibdil fil-klima flimkien mal-effetti tal-pandemija tal-coronavirus. Ġiet ikkonfermata l-importanza sistemika tal-kultura u tas-setturi kulturali u kreattivi li jirreaġixxu għall-effetti potenzjalment ta' tfixkil tat-tranżizzjoni ekoloġika u diġitali bħala parteċipanti pożittivi għat-trasformazzjoni sostenibbli tas-soċjetà.

Il-Bauhaus Ewropea l-Ġdida (NEB) hija inizjattiva trażversali li għandha l-għan li twassal għat-tranżizzjoni ekoloġika billi tindirizza l-isfidi globali permezz ta' soluzzjonijiet ibbażati fuq il-post u innovattivi. Dawn jikkombinaw il-valuri tas-sostenibbiltà, l-inklużjoni u l-estetika. Dan it-trijanglu jiżgura li s-soluzzjonijiet maħsuba jindirizzaw firxa ta' dimensjonijiet fl-istess ħin. Dawn ikopru mhux biss l-aspetti ambjentali, ta' affordabbiltà u ta' aċċessibbiltà, iżda wkoll il-ħtiġijiet u l-aspirazzjonijiet lil hinn mill-funzjonalità sabiex tiġi żgurata l-kwalità tal-esperjenza għal kulħadd. Il-potenzjal innovattiv tal-inizjattiva jinsab fl-approċċi parteċipattivi u transdixxiplinari f'diversi livelli li jeħtieġ li jiġu inkorporati fil-proċessi ta' kokreazzjoni u ta' implimentazzjoni. Dan jinvolvi ħafna oqsma ta' politika, dixxiplini u atturi biex flimkien jiżviluppaw modi ġodda ta' ħidma lejn it-trasformazzjoni tal-aspetti kollha tal-ħajja taċ-ċittadini: postijiet fil-prattika, prodotti, servizzi, ekosistemi, mentalità u mġiba. Il-komunikazzjoni dwar l-NEB[50] tenfasizza r-rwol fundamentali tal-kultura biex jiġu indirizzati l-isfidi tas-sostenibbiltà u tiġi

---

[49] Il-Programm dwar iċ-Ċittadini, l-Ugwaljanza, id-Drittijiet u l-Valuri | Il-Kummissjoni Ewropea (europa.eu)
[50] Komunikazzjoni tal-Kummissjoni dwar il-Bauhaus Ewropea l-Ġdida

appoġġata trasformazzjoni soċjetali pożittiva. L-artisti u l-atturi kulturali għandhom rwol kruċjali fil-bidla fundamentali lejn imġiba u valuri ġodda.

Il-komunikazzjoni ssemmi wkoll l-intenzjoni li jinħoloq qafas abilitanti tal-NEB mal-SDGs u ma' politiki u l-inizjattivi rilevanti tal-UE. Wara kważi sentejn mit-tnedija tagħha, l-inizjattiva ġiet integrata fil-politiki u l-programmi tal-UE (Orizzont Ewropa, LIFE, il-FEŻR, Ewropa Diġitali, Erasmus+, Ewropa Kreattiva, il-Korp Ewropew ta' Solidarjetà u l-programm tas-Suq Uniku).

L-inizjattiva tlaqqa' flimkien komunità diversa u vibranti li qed tikber b'mod kostanti ta' aktar minn 500 sieħeb u kontributur minn organizzazzjonijiet tan-network, organizzazzjonijiet mhux governattivi lokali (NGOs), negozji u awtoritajiet pubbliċi. Bħala wieħed mill-istrumenti ewlenin stabbiliti mill-Bauhaus Ewropea l-Ġdida, l-NEB Lab iħejji l-isfond bħala pjattaforma ta' ttestjar għal mudelli ta' kollaborazzjoni innovattivi. Il-komunità tal-NEB taħdem flimkien biex toħloq għodod, oqfsa u kundizzjonijiet abilitanti għat-tranżizzjoni ekoloġika biex tiskatta trasformazzjoni tanġibbli u soluzzjonijiet innovattivi fil-prattika. Minn April 2022, diġà nbdew tmien azzjonijiet fl-NEB Lab, li tlieta minnhom tnedew mill-komunità tal-NEB stess.

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

Fost il-firxa ta' azzjonijiet tal-NEB li jikkontribwixxu għat-twettiq tal-SDGs, ta' min jenfasizza dawn li ġejjin:

- Sitt proġetti magħżula taħt is-sejħa għall-iżvilupp ta' "dimostraturi fanal" biex jittrattaw suġġetti bħar-rinnovazzjoni tal-bini, iċ-ċirkolarità, l-arti, il-wirt kulturali, l-edukazzjoni, bliet intelliġenti, ir-riġenerazzjoni urbana u rurali u aktar. Peress li huma mifruxa madwar l-Ewropa, il-proġetti se jipprovdu firxa ta' riżultati li jistgħu jiġu adattati u rreplikati f'attivitajiet simili fl-Ewropa u lil hinn minnha, biex jgħinu jispiraw proġetti futuri.
- L-NEB Lab huwa spazju virtwali fejn il-komunità tal-NEB tingħaqad flimkien biex tipproponi proġetti konkreti u tanġibbli. Il-proġetti tal-NEB Lab għandhom żewġ objettivi: a) li joħolqu kundizzjonijiet abilitanti għat-tranżizzjoni ekoloġika; b) li jiskattaw trasformazzjoni tanġibbli fil-prattika. L-NEB Lab isegwi aġenda mmexxija mill-Kummissjoni, li bħalissa hija viżibbli f'ħames proġetti mmexxija mill-Kummissjoni[51]. Dan jospita wkoll inizjattivi mmexxija mill-komunità u bħalissa qed jappoġġa l-ewwel lott ta' proġetti innovattivi mill-komunità tal-NEB, b'enfasi fuq bidliet konkreti f'postijiet speċifiċi.

Azzjonijiet futuri:

- Aktar appoġġ għall-inizjattiva tal-NEB billi **jiġu mmobilizzati programmi ta' finanzjament tal-UE**;
- L-inkoraġġiment ta' inizjattivi minn isfel għal fuq mill-**komunità tal-NEB**, inkluż permezz tal-NEB Lab;
- L-iżvilupp progressiv tad-djalogu u l-kooperazzjoni ma' pajjiżi mhux tal-UE billi **jiġi kondiviż u ttestjat il-kunċett tal-NEB lil hinn mill-UE.**

G. Il-politika tal-UE dwar is-sħubijiet u l-iżvilupp internazzjonali

Qafas ta' politika u prijoritajiet ewlenin

[51] Il-proġetti mmexxija mill-Kummissjoni huma: Strateġija ta' Tikkettar; Proġett pilota għal finanzjament konġunt mal-filantropija; Finanzjament kollettiv u finanzjament pubbliku; Analiżi regolatorja u esperimentazzjoni; Trasformazzjoni tal-Postijiet tat-Tagħlim.

Il-ħidma tal-Kummissjoni fil-qasam tas-sħubijiet internazzjonali hija ggwidata mill-Komunikazzjoni Konġunta *Lejn strateġija tal-UE għal relazzjonijiet kulturali internazzjonali*. Din tidentifika tliet oqsma ewlenin ta' azzjoni:

- il-promozzjoni tad-djalogu interkulturali u interkonfessjonali biex jissaħħu l-pluraliżmu kulturali u l-fehim reċiproku, ir-rispett għad-diversità, l-ugwaljanza u d-drittijiet tal-bniedem;
- l-appoġġ għal CCS li joffru opportunitajiet għat-tkabbir ekonomiku u l-opportunitajiet ta' impjieg;
- l-iffaċilitar tal-kooperazzjoni fil-wirt kulturali li tlaqqa' flimkien il-komunitajiet u n-nies, issaħħaħ is-sens ta' identità tagħhom u tappoġġa t-turiżmu sostenibbli.

Il-Kummissjoni kienet qed taħdem b'mod attiv fuq proġetti u azzjonijiet li għandhom impatt qawwi fuq id-dimensjoni ekonomika tal-iżvilupp.

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

Eżempji ewlenin jinkludu:

- **Appoġġ għall-indikaturi tal-UNESCO tal-2030**

Il-proġett iwettaq attivitajiet pilota biex jiddefinixxi u jiżviluppa qafas ta' indikaturi tematiċi, l-indikaturi tal-Kultura|2030 tal-UNESCO. L-għan huwa li jitkejlu u jiġu mmonitorjati r-rwol u l-kontribut tal-kultura għall-implimentazzjoni tal-Aġenda 2030 tan-NU.

Il-proġett jittestja u jtejjeb l-indikaturi tematiċi li se jintużaw mill-pajjiżi u mill-bliet li jixtiequ jenfasizzaw il-kontribut tal-kultura għall-iżvilupp sostenibbli fir-rapporti nazzjonali volontarji tagħhom u fir-rieżamijiet lokali volontarji. Ir-riżultati tal-proġett se jiġu kondiviżi f'fora internazzjonali biex jiġi żgurat użu wiesa' mill-partijiet ikkonċernati kollha.

Inizjattivi oħra li għaddejjin jinkludu, fost l-oħrajn:

- l-**Istrument ta' Viċinat, ta' Kooperazzjoni għall-Iżvilupp u ta' Kooperazzjoni Internazzjonali** (NDICI) – jappoġġa inizjattivi ta' kultura u żvilupp sostenibbli għas-sħab barra mill-UE fil-livelli nazzjonali, reġjonali u globali;
- il-**Programm Kulturali AKP-UE** jappoġġa artisti u xogħlijiet artistiċi minn pajjiżi tal-Grupp tal-Istati Afrikani, tal-Karibew u tal-Paċifiku;
- l-**Inizjattiva ta' Finanzjament Innovattiva għall-Kultura** – tappoġġa l-industriji kulturali u kreattivi (CCIs) fl-aċċess għall-finanzi u fit-titjib tal-kapaċitajiet intraprenditorjali;
- il-**Kurituri tal-Wirt tar-Rotta tal-Ħarir fl-Afganistan, fl-Asja Ċentrali u fl-Iran – id-Dimensjoni Internazzjonali tas-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali,** kollaborazzjoni konġunta mnedija mill-UE u mill-UNESCO f'Ottubru 2018, biex jissaħħaħ il-kontribut tal-kultura għall-iżvilupp sostenibbli, permezz tal-iżvilupp tat-turiżmu bbażat fuq il-wirt għal esperjenzi ta' viżitaturi ta' kwalità għolja tul il-kurituri tal-wirt tar-Rotot tal-Ħarir fil-pajjiżi benefiċjarji;
- **Procultura – il-promozzjoni tal-ħolqien tal-impjiegi u tal-introjtu fis-subsetturi kulturali tal-Mużika, tal-arti tal-ispettaklu** u tal-letteratura tat-tfal/taż-żgħażagħ u l-pubblikazzjoni fil-pajjiżi Afrikani li jitkellmu bil-Portugiż (il-pajjiżi PALOP) u f'Timor Leste;
- l-**Inizjattiva tal-Bini tal-Identità u l-Kondiviżjoni tan-Negozju** – l-indirizzar ta' xi wħud mill-kawżi ewlenin tal-fraġilità u l-migrazzjoni irregolari permezz tat-tisħiħ tas-setturi produttivi li jikkontribwixxu għall-bini tal-identità – bħas-setturi u l-industriji kulturali u kreattivi – u permezz tal-indirizzar tal-ktajjen tal-valur tas-swieq tal-istili ta' ħajja u bil-kondiviżjoni tal-prodott kreattiv tagħhom permezz ta' aċċess għal swieq ġodda;

- **CreatiFI** jappoġġa lill-industriji kulturali u kreattivi biex jaċċessaw il-finanzi, permezz ta' garanziji u self, u bini tal-kapaċitajiet għall-intermedjarji finanzjarji fil-pajjiżi mill-Grupp tal-Istati Afrikani, tal-Karibew u tal-Paċifiku;
- il-**Faċilità ta' Esperti UE-UNESCO –** il-proġett jappoġġa l-assistenza teknika u l-mekkaniżmi bejn il-pari għall-kondiviżjoni tal-għarfien u tal-aħjar prattiki sabiex jissaħħu l-politiki u l-ambjenti istituzzjonali għall-industriji kulturali u kreattivi; dan għandu l-għan li jipprovdi sistemi sostenibbli ta' governanza għall-kultura, li jgħinu fl-iżvilupp ta' industriji kulturali u kreattivi li jikkontribwixxu għal żvilupp soċjali u ekonomiku inklużiv u għat-tnaqqis tal-faqar.

Azzjonijiet futuri:

- L-appoġġ għall-politiki kulturali u l-ambjenti istituzzjonali għall-industriji kulturali u kreattivi, il-ġbir ta' evidenza għall-**iżvilupp ta' indikaturi u politiki tematiċi kulturali**;
- L-appoġġ għall-**kooperazzjoni kulturali** bejn l-Afrika u l-Ewropa u għall-wirt kulturali fl-Afrika sub-Saħarjana **għall-iżvilupp sostenibbli, il-paċi, l-impjiegi u t-tkabbir**.

H. Il-politika tal-viċinat u tat-tkabbir

Qafas ta' politika u prijoritajiet ewlenin

L-**Aġenda Ewropea l-Ġdida għall-Kultura** tenfasizza li l-promozzjoni tal-kultura u d-djalogu interkulturali għandhom jintużaw bħala xprunaturi tal-koeżjoni u tal-iżvilupp soċjoekonomiku. F'konformità mal-Komunikazzjoni Konġunta *Lejn strateġija tal-UE għal relazzjonijiet kulturali internazzjonali*, il-kultura u d-djalogu interkulturali għandhom rwoli ewlenin fil-promozzjoni tar-rikonċiljazzjoni. Dan jissarraf f'dokumenti ta' politika varjati għal kull wieħed mir-reġjuni tal-Viċinat.

Il-programm indikattiv pluriennali reġjonali għall-Viċinat tan-Nofsinhar inkluda, taħt il-qasam prijoritarju 1) L-iżvilupp tal-bniedem, il-governanza tajba, u l-istat tad-dritt – l-objettiv speċifiku 4 – ***L-appoġġ għall-kultura bħala rekwiżit għall-iżvilupp tal-bniedem u għal kwalità tal-ħajja aħjar***. L-UE se tappoġġa l-kultura bħala element essenzjali tal-ħajja tal-komunità u komponent ewlieni tal-proċess tal-bini tal-komunità.

Bl-istess mod, l-Aġenda Ewropea l-Ġdida għall-Kultura tipprevedi li l-Kummissjoni se tippromwovi setturi kulturali u kreattivi fil-Balkani tal-Punent, inkluż billi tuża l-Istrument għall-Assistenza ta' Qabel l-Adeżjoni, kif ukoll tiżviluppa strateġiji ta' kooperazzjoni kulturali fil-livell reġjonali, billi tibda mill-Balkani tal-Punent.

Il-komunikazzjoni *Perspettiva ta' tkabbir kredibbli għal involviment imsaħħaħ tal-UE mal-Balkani tal-Punent* ("l-Istrateġija tal-Balkani tal-Punent") tenfasizza li l-kooperazzjoni reġjonali u r-relazzjonijiet tajba mal-ġirien fil-Balkani tal-Punent huma prekundizzjonijiet essenzjali għall-progress fi triq tal-adeżjoni mal-Ewropa u għall-promozzjoni tal-iżvilupp soċjoekonomiku fir-reġjun permezz tal-kultura. It-tisħiħ tal-kooperazzjoni fil-kultura mar-reġjun u fih huwa waħda mill-azzjonijiet b'appoġġ għall-inizjattiva ewlenija 6 tal-istrateġija tal-Balkani tal-Punent.

Għas-Sħubija tal-Lvant, fid-dokument ta' ħidma konġunt tal-persunal *Recovery, Resilience and Reform: post-2020 Eastern Partnership priorities* ippubblikat f'Lulju 2021, il-prijorità proposta "Investiment fin-nies u fl-għarfien" tidentifika l-objettivi li ġejjin:

- Il-massimizzazzjoni tal-**potenzjal tal-industriji kulturali u kreattivi bħala magni għall-iżvilupp ekonomiku soċjali**;

- It-tisħiħ tal-**kooperazzjoni kulturali u tad-djalogu interkulturali**, inkluż billi tiżdied il-parteċipazzjoni f'Ewropa Kreattiva, fl-EU4Culture u f'inizjattivi oħra.

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

- **Thaqafa Daayer Maydoor** huwa programm reġjonali fuq 4 snin (2020-2024) li jippromwovi ekosistema kulturali fil-Viċinat tan-Nofsinhar.
- Il-**CREACT4MED** huwa programm reġjonali fuq 4 snin (2020-2024) bl-objettiv ġenerali li jsaħħaħ ir-rwol tal-kultura u l-kreattività bħala vettur għall-impjiegi u r-reżiljenza. Dan jiffoka fuq iż-żgħażagħ u l-imprendituri nisa fil-Viċinat tan-Nofsinhar.
- Il-**Creative Europe Window għall-Balkani tal-Punent** għandu l-għan li jżid l-appoġġ finanzjarju lill-organizzazzjonijiet kulturali tal-Balkani tal-Punent billi jiftaħ tieqa ddedikata għall-Balkani tal-Punent taħt il-programm Ewropa Kreattiva. Dan ġie implimentat permezz ta' sejħa speċifika għall-proposti li ffinanzjaw proġetti f'portafoll varjat ta' setturi. Dan kien jinkludi t-traduzzjoni u l-pubblikazzjoni, l-arkitettura, l-arti tal-vidjo, l-arti u t-tpinġija, it-teatru, iż-żfin, l-arti grafika, il-mużika, il-kultura intanġibbli, il-mużewijiet jew siti u bini storiċi.
- Il-**Programm reġjonali dwar il-kultura u l-kreattività fil-Balkani tal-Punent**, b'baġit ta' EUR 8 miljun u f'konformità mal-Istrateġija tal-Balkani tal-Punent, għandu l-għan li jippromwovi d-djalogu interkulturali u jsaħħaħ l-impatt soċjoekonomiku tas-settur kulturali u kreattiv fil-Balkani tal-Punent.
- Il-proġett **EU4Culture** għandu l-għan li jgħin biex il-kultura ssir magna għat-tkabbir u l-iżvilupp soċjali fir-reġjun kollu tas-Sħubija tal-Lvant. Dan jappoġġa r-rwol akbar tas-settur kulturali bħala magna għall-iżvilupp ekonomiku. Permezz tal-approċċ interreġjonali tiegħu, dan jiffavorixxi djalogu interkulturali akbar u skambju ta' għarfien madwar il-pajjiżi tas-Sħubija tal-Lvant u jtejjeb il-governanza lokali fis-settur tal-kultura.

Azzjonijiet futuri:

- It-tħejjija li għaddejja ta' **programm kulturali ġdid għall-Viċinat tan-Nofsinhar** għall-2023, fejn l-UE se tappoġġa lill-ħaddiema kulturali bħala aġenti tal-bini tal-komunità.

I. Il-politiki dwar l-edukazzjoni u ż-żgħażagħ

Il-**Koalizzjoni ta' Edukazzjoni għall-Klima** hija inizjattiva minn isfel għal fuq, kokreata biex tinvolvi lill-komunità edukattiva fil-livell tal-UE, nazzjonali u lokali. Bħala inizjattiva ewlenija tal-komunikazzjoni dwar il-kisba taż-Żona Ewropea tal-Edukazzjoni sal-2025, hija strument ewlieni għall-ġbir u l-kondiviżjoni effettivi ta' inizjattivi u proġetti mnedija mill-komunità edukattiva li jappoġġaw it-tranżizzjoni għan-newtralità klimatika. Dan huwa relatat b'mod partikolari mal-iżvilupp ta' "ħiliet ekoloġiċi" u bidliet fl-imġiba u mal-istabbiliment ta' rabtiet ma' inizjattivi oħra, bħall-Patt Klimatiku jew il-Bauhaus Ewropea l-Ġdida.

L-**Istrateġija tal-UE għaż-Żgħażagħ** hija l-qafas għall-kooperazzjoni tal-politika tal-UE dwar iż-żgħażagħ għall-2019-2027, ibbażat fuq ir-Riżoluzzjoni tal-Kunsill tas-26 ta' Novembru 2018. Permezz tal-11-il għan għaż-żgħażagħ u t-tliet pilastri tagħha (Impenn, Konnessjoni, Għoti tas-Setgħa), l-għan tal-istrateġija huwa l-parteċipazzjoni ċivika, ekonomika, soċjali, kulturali u politika sinifikanti taż-żgħażagħ. Din tappoġġa l-iżvilupp tal-kreattività fost iż-żgħażagħ kif ukoll l-aċċess tagħhom għall-kultura u l-għodod kreattivi. Għandha wkoll l-għan li tagħmel it-teknoloġiji l-ġodda disponibbli biex issaħħaħ il-kreattività u l-innovazzjoni taż-żgħażagħ, u tagħti spinta lill-interess fil-kultura, fl-arti u fix-xjenza.

Il-Kummissjoni tappoġġa dawn l-objettivi permezz tal-programmi ta' finanzjament, il-politiki u l-istudji tagħha:

- Erasmus+ jappoġġa l-kreattività u l-innovazzjoni fi proġetti ta' kooperazzjoni;
- Il-korp Ewropew ta' Solidarjetà jappoġġa l-wirt kulturali Ewropew permezz ta' proġetti ta' volontarjat;
- Il-Konklużjonijiet tal-Kunsill dwar l-aċċess taż-żgħażagħ għall-kultura (Novembru 2010);
- Il-Konklużjonijiet tal-Kunsill dwar it-trawwim tal-potenzjal kreattiv u innovattiv taż-żgħażagħ (Mejju 2012).

Barra minn hekk, l-2022 hija **s-Sena Ewropea taż-Żgħażagħ**, b'enfasi fuq l-importanza taż-żgħażagħ Ewropej li jibnu futur aħjar – aktar ekoloġiku, aktar inklużiv u aktar diġitali. Din tagħti liż-żgħażagħ opportunitajiet biex jitgħallmu, jaqsmu l-viżjonijiet tagħhom, jiltaqgħu man-nies u jinvolvu ruħhom f'attivitajiet madwar l-Ewropa kollha. Fiha disa' oqsma ta' politika, inkluża l-"kultura", pereżempju bl-implimentazzjoni tal-inizjattiva ewlenija "Iż-żgħażagħ jiskopru l-kultura bis-saħħa ta' DiscoverEU fl-2022".

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

- F'kollaborazzjoni mill-qrib mal-NEB, fi Frar 2022, il-Koalizzjoni ta' Edukazzjoni għall-Klima nediet sejħa konġunta għal espressjonijiet ta' interess għaċ-ċentri tal-edukazzjoni u tal-għarfien biex jiżviluppaw il-proġetti tal-NEB tagħhom stess, filwaqt li jlaqqgħu flimkien id-disinn, is-sostenibbiltà u approċċi ġodda ta' tagħlim.
- Il-promozzjoni tal-wirt kulturali fost il-vjaġġaturi żgħażagħ ta' DiscoverEU (Erasmus+), inklużi laqgħat ta' DiscoverEU madwar l-Ewropa.
- L-adozzjoni mill-Kunsill tal-proposta tal-Kummissjoni għal Rakkomandazzjoni tal-Kunsill dwar it-tagħlim għas-sostenibbiltà ambjentali, f'Mejju 2022[52]. Dan iħeġġeġ lill-pajjiżi jistabbilixxu tagħlim għat-tranżizzjoni ekoloġika u għall-iżvilupp sostenibbli bħala wieħed mill-oqsma prijoritarji fil-politiki u fil-programmi tal-edukazzjoni u t-taħriġ.
- Enfasi qawwija fuq it-tranżizzjoni ekoloġika bħala parti mill-prijoritajiet strateġiċi taż-Żona Ewropea tal-Edukazzjoni[53] u l-promozzjoni tal-approċċ STEAM, fl-aġenda tat-trasformazzjoni tal-edukazzjoni tal-UE: l-integrazzjoni tal-oqsma tax-xjenza, tat-teknoloġija, tal-inġinerija u tal-matematika (STEM) mal-arti[54].

Azzjonijiet futuri:

- Jiġi żgurat **segwitu għas-sena Ewropea taż-Żgħażagħ 2022**;
- Ikompli l-**appoġġ permezz tal-programmi Erasmus+ u tal-Korp Ewropew ta' Solidarjetà** lejn il-kultura, il-kreattività u l-innovazzjoni, kif ukoll l-iffaċilitar tat-tagħlim dwar il-valuri u l-wirt tal-UE;
- Aktar promozzjoni tal-inizjattiva ewlenija **DiscoverEU**;
- Jiżdiedu **s-sinerġiji bejn il-Koalizzjoni ta' Edukazzjoni għall-Klima u politiki u inizjattivi rilevanti oħra** għas-sostenibbiltà u l-azzjoni klimatika.

[52] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9242-2022-INIT/mt/pdf
[53] EUR-Lex - 52020DC0625 - MT - EUR-Lex (europa.eu): COM/2020/625 final.
[54] F'dan il-kuntest, l-"arti" għandha tifsira wiesgħa, li tkopri l-arti kreattiva, il-kultura u l-lingwi iżda wkoll l-istudji umanitarji u x-xjenzi soċjali. L-idea hija li tingħata spinta lill-interdixxiplinarjetà u li tiġi enfasizzata r-rilevanza ta' STEM għall-isfidi ambjentali, kulturali, ekonomiċi u soċjali permezz ta' tagħlim u apprendiment f'livell reali.

J. Is-suq uniku u l-politiki industrijali

Qafas ta' politika u prijoritajiet

L-istrateġija industrijali Ewropea u l-aġġornament tagħha[55] jidentifikaw 14-il ekosistema industrijali, fosthom l-industriji kulturali u kreattivi. L-approċċ għall-ekosistemi industrijali, li jinkludi l-atturi pubbliċi u privati kollha li joperaw f'katina tal-valur (mill-iżgħar negozji ġodda sal-akbar kumpaniji, mill-akkademja sar-riċerka, mill-fornituri tas-servizzi sal-fornituri), għandu l-għan li jgħin lill-industriji kulturali u kreattivi jirkupraw u jespandu, filwaqt li jieħdu vantaġġ mit-tranżizzjoni ekoloġika u diġitali[56].

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

Il-**Proġett ta' Sħubija WORTH**[57] huwa partikolarment rilevanti peress li huwa impenjat favur **l-iżvilupp ta' tkabbir aktar intelliġenti, aktar sostenibbli u inklużiv permezz ta' soluzzjonijiet ta' disinn** billi jgħin lill-SMEs fl-industriji tal-istili ta' ħajja jsibu soluzzjonijiet ekoloġiċi u inklużivi biex itejbu l-proċessi tan-negozju, il-prodotti u s-servizzi tagħhom. L-SMEs jirrappreżentaw 99 % tal-kumpaniji kollha fl-UE u ħolqu madwar 85 % tal-impjiegi l-ġodda fl-aħħar ftit deċennji. Dawn spiss jitħabtu biex isibu soluzzjonijiet ekoloġiċi, diġitali u aktar inklużivi u biex jibqgħu kompetittivi. Għalhekk, WORTH jipprovdi appoġġ iddedikat lill-SMEs fil-forma ta' programm ta' inkubazzjoni[58] lil sħubijiet kummerċjali bejn id-disinjaturi, il-manifatturi/in-nies tas-sengħa u l-fornituri tat-teknoloġija biex jgħin fl-iżvilupp ta' ideat ġodda tan-negozju. Dan jiffoka fuq l-industriji tal-istili ta' ħajja, inklużi t-tessuti u l-ħwejjeġ, iż-żraben, il-ġilda u l-fer, l-għamara, u d-dekorazzjonijiet tad-dar, il-ġojjellerija u l-aċċessorji. **Is-sħubijiet kummerċjali jridu jindirizzaw l-isfidi f'konformità mal-SDGs bħall-ekonomija ċirkolari/ekoloġika jew l-innovazzjoni soċjali**. Mill-2017, il-Proġett ta' Sħubija WORTH diġà appoġġa 217-il sħubija tranżnazzjonali u se jappoġġa madwar 135 sħubija ġdida sal-2025.

Barra minn hekk, il-Kummissjoni tappoġġa l-industriji kulturali u kreattivi, b'mod partikolari l-kumpaniji u l-imprendituri kreattivi, permezz ta' networks ta' appoġġ għan-negozju transsettorjali: In-Network Enterprise Europe (EEN)[59] u l-Pjattaforma Ewropea għall-Kollaborazzjoni bejn ir-Raggruppamenti[60] (li jappoġġaw lill-SMEs, in-networking, l-internazzjonalizzazzjoni, it-tlaqqigħ B2B eċċ.). Azzjonijiet speċifiċi jagħtu spinta lill-ħiliet, lill-professjonalizzazzjoni u lit-taħriġ fuq il-post tax-xogħol permezz ta':

- Erasmus għal Imprendituri Żgħażagħ[61] (jiffaċilita l-iskambju ta' esperjenza intraprenditorjali u maniġerjali, jappoġġa l-professjonalizzazzjoni, il-ħiliet u t-taħriġ fuq il-post tax-xogħol);
- Il-mobilizzazzjoni tal-partijiet ikkonċernati biex jistabbilixxu sħubija ta' ħiliet fuq skala kbira għall-ekosistema tal-industriji kulturali u kreattivi, imnedija fit-28 ta' April 2022 taħt il-Patt

---

[55] https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_mt u COM(2021) 350 final https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/communication-industrial-strategy-update-2020_en.pdf.

[56] Rapport Annwali dwar is-Suq Uniku għall-2021, pp. 98-104: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/swd-annual-single-market-report-2021_en.pdf

[57] Proġett ta' Sħubija WORTH (europa.eu)

[58] Il-programm ta' inkubazzjoni jinkludi a) appoġġ finanzjarju; b) taħriġ dwar l-istrateġija tan-negozju u l-iżvilupp teknoloġiku; c) parir legali dwar id-drittijiet u l-protezzjoni tal-proprjetà intellettwali; d) il-parteċipazzjoni f'wirjiet u f'fieri kummerċjali; e) networking u rabtiet professjonali; f) pariri dwar opportunitajiet finanzjarji/ta' finanzjament.

[59] Network Enterprise Europe | Network Enterprise Europe (europa.eu)

[60] Paġna ewlenija | Pjattaforma Ewropea għall-Kollaborazzjoni bejn ir-Raggruppamenti

[61] https://ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/erasmus-young-entrepreneurs_en

għall-Ħiliet[62], li tinvolvi aktar minn 100 membru impenjati biex itejbu l-forza tax-xogħol u jattiraw it-talent lejn l-industriji kulturali u kreattivi.

Azzjonijiet futuri:

Taħt il-**Proġett ta' Sħubija WORTH**:

- L-implimentazzjoni tal-programm ta' mentoraġġ għall-65 sħubija tranżnazzjonali magħżula (2022);
- It-tnedija ta' sejħiet għal espressjonijiet ta' interess biex jintgħażlu sħubijiet ġodda fl-2023;
- Tingħata spinta lill-ħiliet għall-iżvilupp kompetittiv u sostenibbli tal-industriji kulturali u kreattivi fl-ambjenti diġitali u għat-tranżizzjoni ekoloġika.

K. Ir-riċerka u l-innovazzjoni

Qafas ta' politika u prijoritajiet ewlenin

Il-programm qafas Orizzont 2020 tal-UE (2014-2020) għamel disponibbli EUR 77 biljun f'finanzjament għal azzjonijiet ta' riċerka u innovazzjoni madwar it-tliet prijoritajiet tiegħu: Xjenza eċċellenti, Tmexxija industrijali u Sfidi tas-soċjetà; il-kultura ġiet primarjament taħt il-kappa tal-"Isfidi tas-soċjetà". Il-programm qafas Orizzont Ewropa tal-2021-2027 jinkludi grupp ta' riċerka ddedikat dwar il-**Kultura, il-Kreattività u s-Soċjetà Inklużiva.** Ir-Raggruppament 2 għandu baġit totali ta' EUR 2,28 biljun, b'EUR 400 miljun disponibbli mill-2021 sal-2022, u huwa ffukat fuq 3 oqsma ta' intervent, kollha rilevanti għall-SDGs: id-demokrazija u l-governanza, il-wirt kulturali u l-industriji kulturali u kreattivi, u t-trasformazzjonijiet soċjali u ekonomiċi. Dan jagħti attenzjoni speċjali lill-"appoġġ tal-ħolqien ta' forom ġodda ta' espressjoni kulturali".

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

Id-Destinazzjoni 2 dwar il-**Wirt kulturali u l-industriji kulturali u kreattivi** investiet aktar minn EUR 100 miljun fis-sejħiet tal-2021-2022 permezz ta' tliet pilastri ewlenin: azzjonijiet ekoloġiċi, diġitali u ta' innovazzjoni, fejn il-kultura hija xprunatur tal-SDGs b'modi differenti: l-indirizzar tal-kompetittività ekonomika u l-innovazzjoni, il-koeżjoni u l-inklużjoni soċjali, is-sostenibbiltà ambjentali u l-azzjoni klimatika. L-attivitajiet ta' riċerka u innovazzjoni taħt din id-destinazzjoni għandhom l-għan li jipproteġu, jippreżervaw u jirrestawraw aħjar il-wirt kulturali Ewropew, jippromwovu l-arti u jżidu l-kompetittività tal-industriji kulturali u kreattivi Ewropej billi jużaw teknoloġiji aktar ekoloġiċi u diġitalizzati/avvanzati.

L-ewwel programm ta' ħidma tal-2021-2022 kien jinkludi azzjonijiet ta' riċerka fejn l-industriji kulturali u kreattivi huma xprunaturi tal-innovazzjoni u fejn huwa meħtieġ l-impenn u l-involviment attiv magħhom f'kollaborazzjonijiet ta' riċerka multidixxiplinari u transsettorjali. Is-suġġetti ewlenin kienu jinkludu:

- teknoloġiji u materjali ekoloġiċi għall-wirt kulturali;
- il-ġestjoni parteċipattiva u l-finanzjament sostenibbli tal-mużewijiet u tal-istituzzjonijiet kulturali;
- l-industriji kulturali u kreattivi bħala xprunaturi tal-innovazzjoni u l-kompetittività;
- il-preżervazzjoni u t-tisħiħ tal-wirt kulturali b'teknoloġiji diġitali avvanzati;
- snajja' tradizzjonali għall-futur;
- ekosistema tal-mużika Ewropea kompetittiva, ġusta u sostenibbli;

[62] https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1534&langId=mt u https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_en

- kompetittività internazzjonali tal-industrija Ewropea tal-films;
- l-effetti tat-tibdil fil-klima u tal-perikli naturali fuq il-wirt kulturali;
- il-logħob u l-kultura li jsawru s-soċjetà tagħna;
- il-Bauhaus Ewropea l-Ġdida – issawwar stil ta’ ħajja aktar ekoloġiku u aktar ġust f’soċjetajiet kreattivi u inklużivi permezz tal-arkitettura, id-disinn u l-arti.

Barra minn hekk, fit-22 ta’ Ġunju 2022, l-Istitut Ewropew għat-Teknoloġija u l-Innovazzjoni (EIT) innomina **Komunità ta’ Konoxxenza u Innovazzjoni (KKI) iddedikata għas-setturi u l-industriji kulturali u kreattivi (il-Kultura u l-kreattività tal-EIT)**. Din se tlaqqa’ flimkien atturi ewlenin fl-edukazzjoni għolja, fir-riċerka u fin-negozju biex jisfruttaw il-potenzjal tal-innovazzjoni tas-setturi rilevanti. Il-KKI se tiffaċilita wkoll it-tranżizzjoni diġitali, ekoloġika u soċjali.

Minbarra r-raggruppament u l-azzjonijiet imsemmija hawn fuq li jimmiraw lejn is-setturi u l-industriji kulturali u kreattivi taħt Orizzont Ewropa, hemm ukoll interkonnessjonijiet bejn il-kultura u l-għanijiet ta’ riċerka dwar is-sostenibbiltà taħt ir-**Raggruppament 5 dwar il-Klima, l-Enerġija u l-Mobbiltà**. Hemm suġġetti speċifiċi u azzjonijiet iddedikati biex jiġu applikati strateġiji ta’ rinnovazzjoni tal-effiċjenza enerġetika għal bini storiku b’mod partikolari taħt id-**Destinazzjoni 4** ta’ dan ir-raggruppament. Dan jiffoka fuq il-***Bini u l-faċilitajiet industrijali fit-tranżizzjoni tal-enerġija*** u għandu l-għan li jikseb stokk tal-bini aktar effiċjenti u sostenibbli permezz tar-rinnovazzjoni u l-modernizzazzjoni tal-bini. Barra minn hekk, taħt id-Destinazzjoni 4, is-sħubija koprogrammata **Built4people** hija maħsuba biex tiffinanzja proġetti ta’ riċerka u innovazzjoni għal “ambjent mibni sostenibbli ċċentrat fuq in-nies”, li jlaqqa’ flimkien lill-partijiet ikkonċernati pubbliċi u privati biex jinħolqu mogħdijiet ta’ riċerka u innovazzjoni lejn is-sostenibbiltà u għajxien aħjar. Dan l-approċċ, flimkien mal-enfasi fuq is-sostenibbiltà, jagħti dimensjoni soċjali u kulturali lill-attivitajiet u s-suġġetti ffinanzjati taħt din is-sħubija, f’konformità xierqa mal-prinċipji tal-NEB fl-ambjent mibni (pereżempju fir-rigward tal-wirt kulturali u l-kwalità tal-esperjenza). Fost l-impatti ewlenin mistennija tad-Destinazzjoni 4, hemm l-intenzjoni li jinkiseb ambjent mibni ta’ kwalità ogħla, li jintlaħaq aktar mill-but ta’ kulħadd u inklużiv, li jtaffi t-tibdil fil-klima u jippreżerva l-ambjent, jissalvagwardja l-wirt kulturali, iqis is-sostenibbiltà, iċ-ċirkolarità u l-estetika, filwaqt li jiżgura kundizzjonijiet ta’ għajxien aħjar. Barra minn hekk, l-inizjattivi rilevanti relatati mal-“Bliet kulturali”[63], ibbażati fuq proġetti raggruppati ta’ Orizzont 2020, ħolqu l-bażi għal diversi azzjonijiet kollaborattivi u mmexxija mill-komunità. Dawn għandhom rwol ewlieni fit-trasformazzjoni ta’ żoni urbani storiċi u fil-promozzjoni ta’ soluzzjonijiet għar-riġenerazzjoni ta’ żoni urbani wara l-pandemija tal-COVID-19. Pereżempju, il-Kummissjoni kkoordinat il-ħidma ta’ grupp ta’ esperti ta’ Orizzont 2020 fuq “the human-centred city: opportunities for citizens through research and innovation”, magħmulha fl-2020[64], u mmappjat l-inizjattivi urbani kollha, inklużi dawk li jindirizzaw il-kultura fil-Yearly Mapping Report: EU research & innovation for and with cities (Ġunju 2021)[65].

Azzjonijiet futuri:

***Ir-Raggruppament 2 ta’ Orizzont Ewropa** (Destinazzjoni 2 dwar “Il-wirt kulturali, l-industriji kulturali u kreattivi”)*

63 Ara l-Manifest ta’ Orizzont 2020 tal-Bliet Ewropej.

64 https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5b85a079-2255-11ea-af81-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-search

65 EU research & innovation for and with cities – l-Uffiċċju tal-Pubblikazzjonijiet tal-UE (europa.eu) https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/1a11dc10-edba-11eb-a71c-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF

- Aktar appoġġ għat-**tliet oqsma ta' azzjonijiet ekoloġiċi, diġitali u innovattivi, bil-ħsieb tal-SDGs tan-NU,** b'mod partikolari bil-**ftuħ tal-opportunitajiet għall-kollaborazzjoni u l-kokreazzjoni diġitali** li jissodisfaw il-ħtiġijiet tal-professjonisti u r-riċerkaturi tal-wirt kulturali Ewropew bl-iżvilupp, mill-2023 'il quddiem, ta' Cloud Ewropew ta' Kollaborazzjoni għall-Wirt Kulturali (European Collaborative Cultural Heritage Cloud – ECCCH), **taħt il-ġuriżdizzjoni Ewropea**;
- Ir-restawr u l-preżervazzjoni tal-wirt kulturali se jwasslu għall-iżvilupp ta' **teknoloġiji u metodi ġodda li ma jagħmlux ħsara lill-ambjent biex l-Ewropa ssir mexxejja fil-ġestjoni sostenibbli tal-wirt kulturali**;
- Il-pubblikazzjoni ta' sejħiet għal proposti b'suġġetti dwar **l-industriji kulturali u kreattivi bħala xprunaturi ta' tranżizzjoni klimatika inklużiva, filwaqt li jiġu integrati l-valuri ewlenin tal-NEB** tas-sostenibbiltà, l-inklużjoni u l-estetika, kif ukoll suġġetti relatati mat-turiżmu kulturali biex **jappoġġaw l-iżvilupp sostenibbli taż-żoni rurali u remoti**;
- **L-iżvilupp ta' qafas għal approċċ olistiku għar-riċerka u l-innovazzjoni li jikkontribwixxi għas-sostenibbiltà ambjentali, soċjali u kulturali** tal-wirt kulturali fuq skala li l-ebda Stat Membru jew il-Kummissjoni Ewropea ma jistgħu jiksbu waħedhom.

Ir-Raggruppament 5 ta' Orizzont Ewropa

- Id-Destinazzjoni 4 se tinkludi suġġett dwar it-tħejjija għall-futur tal-bini storiku **għat-tranżizzjoni lejn enerġija nadifa fil-programm ta' ħidma li jmiss**.

EIT – KKI dwar is-setturi u l-industriji kulturali u kreattivi

– 2023: EIT KKI Is-sena tan-negozji l-ġodda għall-Kultura u l-Kreattività[66].

L. L-ekonomija u s-soċjetà diġitali

Fl-10 ta' Novembru 2021, il-Kummissjoni ppubblikat rakkomandazzjoni dwar **spazju komuni Ewropew tad-*data* għall-wirt kulturali**. Din għandha l-għan li twitti t-triq għal spazju komuni Ewropew tad-*data* għall-wirt kulturali, billi tgħin lill-istituzzjonijiet tal-wirt kulturali jaċċelleraw l-isforzi tagħhom ta' diġitalizzazzjoni u preżervazzjoni, u jaħtfu l-opportunitajiet maħluqa mit-trasformazzjoni diġitali. L-objettiv huwa li tingħata spinta lill-użu mill-ġdid tal-assi tal-wirt kulturali diġitalizzat, b'mod partikolari fit-3D, f'diversi oqsma ewlenin bħall-edukazzjoni, it-turiżmu sostenibbli u s-setturi kulturali u kreattivi, b'impatt pożittiv fuq it-tkabbir ekonomiku. L-ispazju komuni Ewropew tad-*data* għall-wirt kulturali se jibni fuq l-Infrastruttura tas-Servizz Diġitali Ewropew u jespandi l-funzjonalitajiet attwali tiegħu.

L-assi tal-wirt kulturali diġitalizzati fit-3D jistgħu jkunu sors ta' għarfien rilevanti dwar l-impatt u l-adattament relatati mal-klima (pereżempju, it-3D tippermetti analiżi tal-assi mingħajr ma teqridhom, viżwalizzazzjoni tal-ħsarat u informazzjoni għar-restawr, għall-konservazzjoni, eċċ.). Bl-istess mod, l-assi tal-wirt kulturali fit-3D jistgħu jkunu ta' importanza ewlenija fiż-żieda tar-reżiljenza għat-tibdil fil-klima u fl-appoġġ għall-konservazzjoni preventiva ta' monumenti, bini u siti ta' wirt kulturali.

L-ispazju tad-*data* għall-wirt kulturali se jikkontribwixxi wkoll għall-SDG 4 (Edukazzjoni ta' Kwalità) peress li l-assi tal-wirt kulturali diġitali fl-ispazju tad-*data* se jipprovdu wkoll diversi perspettivi dwar l-iżviluppi storiċi, xjentifiċi u kulturali madwar l-Ewropa u lil hinn minnha.

Id-diġitalizzazzjoni tal-assi tal-wirt kulturali u l-użu mill-ġdid tagħhom jistgħu joħolqu impjiegi ġodda mhux biss fis-settur tal-wirt kulturali, iżda wkoll f'setturi kulturali u kreattivi oħrajn (pereżempju l-industriji tal-logħob u tal-films), u b'hekk jikkontribwixxu għall-SDG 8 (Xogħol Deċenti u Tkabbir

[66] https://eit.europa.eu/eit-community/eit-culture-creativity

Ekonomiku). L-ispazju tad-*data* għall-wirt kulturali se jsaħħaħ il-kollaborazzjonijiet, is-sħubijiet u l-involviment man-network ta' sħab tad-*data* (pereżempju mużewijiet, galleriji, libreriji, arkivji madwar l-Ewropa), aggregaturi u esperti li jaħdmu fil-qasam tal-wirt kulturali diġitali, li jwasslu għal tkabbir ekonomiku.

Barra minn hekk, l-ispazju tad-*data* għall-wirt kulturali se jikkontribwixxi għall-SDG 9 (Industrija, Innovazzjoni u Infrastruttura) peress li se jsaħħaħ l-innovazzjoni u l-ħolqien ta' servizzi u applikazzjonijiet ġodda permezz tal-użu u l-użu mill-ġdid tal-assi tal-wirt kulturali diġitali f'diversi oqsma ewlenin (pereżempju l-edukazzjoni, il-bliet intelliġenti u l-immudellar ambjentali, it-turiżmu sostenibbli – flimkien mal-ispazju tad-*data* għat-turiżmu – u s-setturi kulturali kreattivi). Assi kulturali diġitali ta' kwalità għolja jiftħu modi ġodda ta' involviment diġitali ma' kontenut kulturali u ta' kif dan jitgawda, permezz tal-ġestjoni konġunta, il-kodisinn u l-crowdsourcing, li jsaħħu l-parteċipazzjoni pubblika.

Fil-qasam tal-politika awdjoviżiva, il-Pjan ta' Azzjoni Medjatiku u Awdjoviżiv adottat f'Diċembru 2020[67] nieda **għodda għal metodoloġija komuni dwar il-kalkolaturi tas-CO_2 għall-produzzjonijiet awdjoviżivi fl-industrija awdjoviżiva Ewropea** (azzjoni 6 dwar l-ekoloġizzazzjoni fl-2023). Dan appoġġa wkoll **kampanja ta' sensibilizzazzjoni biex tippromwovi d-diversità wara l-kamera fl-industrija awdjoviżiva**, li tgħinha tadatta għall-bidliet fis-soċjetà (azzjoni 8 fid-diversità).

Azzjonijiet futuri:

– Il-varar **tal-ispazju tad-*data* għall-wirt kulturali**;

– Tkompli l-implimentazzjoni tal-**Pjan ta' Azzjoni Medjatiku u Awdjoviżiv**.

M. L-azzjoni klimatika u l-politika ambjentali

Qafas ta' politika u prijoritajiet ewlenin

Il-Kummissjoni nediet **il-Patt Klimatiku Ewropew** fl-2020 bħala parti mill-Patt Ekoloġiku Ewropew. Dan għandu l-għan li jirrikonoxxi l-importanza ta' azzjoni minn isfel għal fuq, li tinvolvi liċ-ċittadini minn kull ġenerazzjoni u l-komunitajiet lokali kollha fit-tranżizzjoni lejn soċjetà reżiljenti u newtrali għall-klima. Permezz tal-attivitajiet tagħha, l-inizjattiva għandha l-għan li tappoġġa inizjattivi minn isfel għal fuq billi tipprovdi informazzjoni dwar it-tranżizzjoni klimatika, tiżviluppa spazji għall-partijiet ikkonċernati u għaċ-ċittadini biex jaħdmu flimkien, u tgħin biex jinbdew inizjattivi ġodda.

Permezz tal-Patt Klimatiku, iċ-ċittadini u l-komunitajiet jistgħu juru l-azzjonijiet klimatiċi tagħhom u jagħmlu wegħdiet għall-mitigazzjoni u l-adattament għat-tibdil fil-klima permezz tal-pjattaforma "Count Us In".

L-għan ta' dawn l-għodod huwa li jiġu involuti ċ-ċittadini biex joħolqu flimkien narrattivi lokali dwar il-klima, filwaqt li jqisu l-wirt kulturali u l-isfond, u biex joħolqu azzjoni flimkien fil-komunità lokali. Il-Patt Klimatiku jappoġġa proċessi innovattivi kokreattivi għall-komunitajiet lokali, bħall-involviment ta' dawk li jfasslu l-politika maċ-ċittadini biex jagħtuhom is-setgħa billi jieħdu rwol ta' faċilitaturi għad-diskussjonijiet dwar it-tibdil fil-klima u l-protezzjoni ambjentali fil-bliet. Il-valur miżjud tal-Patt Klimatiku huwa li jrawwem kollaborazzjoni bejn partijiet differenti (pereżempju artisti, ċentri kulturali, NGOs, gvernijiet lokali u negozji), biex jintlaħqu għanijiet komuni.

L-artisti, l-influwenzaturi, is-sindki u kwalunkwe ċittadin impenjat favur l-azzjoni klimatika jistgħu jsiru **Ambaxxaturi tal-Patt Klimatiku** biex jappoġġaw il-ħidma li diġà għaddejja fil-komunitajiet tagħhom. Li wieħed isir ambaxxatur hija triq komplementari biex jinforma, jispira u jappoġġa l-azzjoni klimatika fil-komunitajiet u n-networks lokali.

---

[67] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0784&rid=8 (europa.eu)

F'dak li jirrigwarda l-politiki ambjentali, il-bidla trasformattiva fis-soċjetajiet u fl-ekonomiji tagħna, meħtieġa biex jitwettaq il-Patt Ekoloġiku, ma tistax isseħħ jekk is-soċjetà kollha kemm hi ma tinvolvix ruħha fiha. Dan jeħtieġ bidla fin-normi, fil-valuri u fil-perċezzjonijiet soċjali, jiġifieri bidla fil-kultura, kif rikonoxxut mill-prijoritajiet tal-Patt Ekoloġiku. Bl-istess mod, ix-xogħol ta' sensibilizzazzjoni dwar il-bijodiversità jippromwovi l-litteriżmu dwar in-natura, l-empatija lejha, is-solidarjetà magħha u l-kura tagħha, kif ukoll approċċi interdixxiplinarji biex jgħinu lin-nies jifhmu l-interkonnettività tas-sistemi ekonomiċi, soċjali u naturali.

Il-karatteristiċi tal-pajsaġġ tal-UE, il-bijodiversità u ż-żoni naturali protetti (Natura 2000) jiffurmaw il-wirt intanġibbli tagħha u huma l-pedament għall-futur tagħna. L-aħħar Ewrobarometru "Attitudes of Europeans towards Biodiversity" afferma mill-ġdid li n-natura u l-bijodiversità huma ferm għal qalb l-Ewropej u jistennew li l-UE tieħu azzjoni sabiex tissalvagwardjahom. B'mod partikolari, l-aktar azzjonijiet importanti msemmija jinvolvu r-restawr tan-natura u tal-bijodiversità biex tiġi kkumpensata l-ħsara, u titjib fit-twassil ta' informazzjoni liċ-ċittadini dwar l-importanza tan-natura u tal-bijodiversità. L-istess stħarriġ juri wkoll li ftit ċittadini huma konxji tan-network Natura 2000 u tal-isforzi tal-UE u tal-Istati Membri tagħha biex jipproteġuhom.

Din hija r-raġuni għaliex l-**Istrateġija tal-UE għall-Bijodiversità għall-2030** tenfasizza l-importanza li jiżdied l-għarfien dwar il-bijodiversità u li l-bijodiversità u l-ekosistemi jiġu integrati fl-iskola, fl-edukazzjoni għolja u fit-taħriġ professjonali. Fin-negozjati internazzjonali għall-qafas globali tal-bijodiversità ta' wara l-2020, il-Kummissjoni tinsisti li ssemmi l-importanza tas-setturi kulturali u l-involviment tal-atturi fl-edukazzjoni, fil-midja u fis-settur tal-arti u dak kulturali.

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

- **Il-Premju tal-Belt Kapitali Ekoloġika tal-Ewropa** (għal bliet akbar) **u l-Premju Ewropew Green Leaf** (għal bliet taħt il-100 000 abitant) u l-enfasi tagħhom fuq l-impenn u l-involviment taċ-ċittadini jagħtu spazju kbir għal attivitajiet kulturali u edukattivi bis-suġġett tas-sostenibbiltà. Iffinanzjati taħt il-Programm LIFE, il-premjijiet jappoġġaw l-implimentazzjoni tal-Patt Ekoloġiku fil-prattika fil-livell urban. Il-bliet rebbieħa huma fuq quddiem nett tat-tranżizzjoni ekoloġika u għandhom il-potenzjal li jkunu mudell għal oħrajn. Ir-rebbieħa tal-Belt Kapitali Ekoloġika (wieħed fis-sena) jirċievu EUR 600 000 u r-rebbieħa tal-Premju Ewropew Green Leaf (massimu ta' tnejn fis-sena) EUR 200 000. It-titolu jappoġġa u jħeġġeġ lill-bliet rebbieħa jorganizzaw firxa wiesgħa ta' azzjonijiet u proġetti matul is-sena. Dawn normalment jinkludu appoġġ edukattiv fl-iskejjel jew għaż-żgħażagħ, proġetti ta' arti u sostenibbiltà għaċ-ċittadini, wirjiet tal-arti li jinterpretaw l-arti u l-protezzjoni tal-ambjent, eċċ[68]. Iċ-ċeremonji tal-għoti tal-premju normalment jinkludu avvenimenti u preżentazzjonijiet kulturali. Il-bliet jirrapportaw li t-titolu jġib ħafna benefiċċji, inkluż żieda fil-kopertura internazzjonali mill-midja, momentum akbar fil-belt biex tkompli ttejjeb is-sostenibbiltà ambjentali jew aktar attraenza bħala destinazzjoni turistika.
- **Kooperazzjoni ma' mużewijiet tal-istorja naturali u tax-xjenza, ma' ġonna botaniċi, ma' zoos u ma' akkwarji permezz tal-koalizzjoni dinjija "Magħqudin għall-Bijodiversità".** Ikkoordinata mill-Kummissjoni minn Marzu 2020, il-koalizzjoni tlaqqa' flimkien dawn l-istituzzjonijiet u l-organizzazzjonijiet, u hija miftuħa wkoll għal ċentri ta' riċerka u universitajiet, riżervi naturali u żoni protetti madwar id-dinja, u mużewijiet ta' kwalunkwe kategorija, bħall-arti, l-arkitettura jew il-mużewijiet tal-istorja. Hija tistidinhom jingħaqdu flimkien u jsemmgħu leħinhom dwar il-kriżi tan-natura, filwaqt li juru l-importanza tan-natura għall-umanità. Il-koalizzjoni issa tkopri 51 pajjiż u territorju, li joħolqu komunità ta' 323 organizzazzjoni, parks nazzjonali u żoni protetti, akkwarji,

[68] Pereżempju, proġett ta' kamp fil-muntanji biex iż-żgħażagħ isiru konxji tat-tibdil fil-klima: Une expérience inédite: bivouaquer à la Bastille! - J'agis - Je rêve (greengrenoble2022.eu).

ġonna botaniċi, zoos, mużewijiet (inklużi mużewijiet tal-arti), ċentri ta' riċerka u universitajiet biex jappoġġaw l-impetu politiku, flimkien ma' koalizzjonijiet politiċi dinjija oħra għan-natura.

- **Sett ta' għodod edukattivi dwar il-protezzjoni tan-natura**: Bħala parti minn proġett usa' biex titqajjem kuxjenza dwar il-bżonn li nipproteġu n-natura, dan is-sett ta' għodod għall-edukaturi jgħinhom jinvolvu ruħhom mal-adolexxenti fil-protezzjoni tan-natura fl-Ewropa. Dan joffri firxa ta' attivitajiet, fuq ġewwa jew fuq barra, miġbura madwar erba' moduli: (i) kif nirrelataw man-natura; (ii) l-esplorazzjoni tan-natura tal-Ewropa; (iii) kif nipproteġu n-natura fl-Ewropa; u (iv) l-involviment fil-protezzjoni tan-natura. Ħafna attivitajiet huma appoġġati minn *data* u informazzjoni disponibbli mill-bażijiet tad-*data* taż-Żona Ewropea tal-Edukazzjoni u mill-viżitaturi. Is-sett ta' għodod huwa disponibbli bil-lingwi kollha tal-UE[69]. Ir-riżultati mistennija jinkludu: sensibilizzazzjoni fost il-popolazzjoni żagħżugħa; fehim aħjar tal-politiki tal-UE dwar il-protezzjoni tan-natura, tad-direttivi dwar in-natura u Natura 2000, u l-inkoraġġiment taż-żgħażagħ biex jinvolvu ruħhom fil-protezzjoni tan-natura.

- **Sinerġiji bejn il-protezzjoni tas-siti ta' Natura 2000 u l-wirt kulturali**: Bħala wieħed mir-riżultati tal-pjan ta' azzjoni tal-UE għan-natura, għan-nies u għall-ekonomija, kif ukoll bħala segwitu għas-Sena Ewropea tal-Wirt Kulturali 2018, il-Kummissjoni ppubblikat ir-rapport *Natural and cultural heritage in Europe: Working together within the Natura 2000 network*[70]. Ir-rapport jesplora t-trikkib spazjali bejn siti naturali u kulturali, jiddiskuti t-theddidiet u l-isfidi komuni tagħhom, u l-opportunitajiet disponibbli taħt fondi differenti tal-UE biex tingħata spinta lill-inizjattivi konġunti dwar in-natura u l-kultura. Dan jistabbilixxi wkoll rakkomandazzjonijiet dwar kif jistgħu jingħelbu l-isfidi u kif għandhom jiġu promossi l-ġestjoni integrata u l-benefiċċji soċjoekonomiċi assoċjati.

  Il-Kummissjoni ppubblikat mappa li tippermetti lill-utenti jesploraw kif jitrikkbu s-siti ta' Natura 2000 u s-siti ta' Patrimonju Dinji[71]. Inġabret ukoll serje ta' studji tal-każijiet biex jingħataw eżempji prattiċi ta' aspetti differenti ta' ġestjoni integrata tal-wirt naturali u kulturali li rnexxiet fis-siti ta' Natura 2000[72]. Wieħed mir-riżultati ewlenin ta' integrazzjoni bħal din jista' jkun żieda fil-kapaċità tas-siti ta' wirt kulturali u naturali biex jattiraw lill-viżitaturi. Min-naħa tiegħu, dan jista' jkollu effett kaskata fuq l-ekonomija lokali permezz ta' opportunitajiet ġodda għal turiżmu, negozju u żvilupp sostenibbli madwar is-siti. Dan jista' jwassal għal aċċettazzjoni aħjar tal-limitazzjonijiet marbuta mal-protezzjoni tas-siti tal-wirt naturali u kulturali.

Azzjonijiet futuri:

- **It-tnedija tal-kampanja ta' sensibilizzazzjoni dwar it-tessuti sostenibbli** fid-dawl tal-istrateġija tal-UE għal tessuti sostenibbli u ċirkolari biex tmexxi r-rwol tal-UE fl-indirizzar tal-isfidi tas-setturi kreattivi (id-disinn, it-tessuti u l-moda) kif ukoll l-importanza li t-tessuti u l-moda fl-UE jsiru ċirkolari;
- **L-enfasi** fuq il-benefiċċji tal-istrateġija għall-ambjent, l-ekonomija u s-saħħa kif ukoll il-kontribut tagħha biex tiżdied l-indipendenza u r-reżiljenza tar-riżorsi tal-UE u s-suġġeriment ta' soluzzjonijiet prattiċi fl-istadji kollha taċ-ċiklu tal-ħajja tat-tessuti, u lill-konsumaturi individwali, li se jgħinu biex tintlaħaq il-viżjoni tal-istrateġija tal-UE dwar it-tessuti;
- **L-iżgurar tal-involviment** taż-żgħażagħ, inklużi disinjaturi, influwenzaturi u artisti żgħażagħ, fil-kampanja ta' komunikazzjoni biex il-moda mgħaġġla fl-Ewropa ma "tibqax moda";
- **L-iżvilupp ta' applikazzjoni ta' mapep interattivi (map viewer) biex tgħin fit-tnaqqis tal-impatt tal-għargħar fuq is-siti tal-wirt kulturali**: meta l-Istati Membri jwettqu valutazzjonijiet preliminari

[69] https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/e33a1119-8fa2-11ec-8c40-01aa75ed71a1/language-en
[70] Natural_and_Cultural_Heritage_report_2019_WEB.pdf (europa.eu).
[71] Explore Natura 2000 (arcgis.com).
[72] Europe's cultural and natural heritage in Natura 2000 – l-Uffiċċju tal-Pubblikazzjonijiet tal-UE (europa.eu)

tar-riskju ta' għargħar skont id-Direttiva dwar l-Għargħar, mhux dejjem iqisu s-siti ta' wirt kulturali f'riskju. Dan jista' jkun minħabba li l-valutazzjonijiet jeħtieġu jiġu rfinati. Il-Kummissjoni dalwaqt se tipprovdi applikazzjoni ta' mapep interattivi li se tqabbel iż-żoni tal-għargħar mal-wirt kulturali, fost l-oħrajn.

N. Il-politika agrikola

Qafas ta' politika u eżempji ewlenin

Il-pjanijiet strateġiċi tal-Politika Agrikola Komuni (PAK) (2023-2027)[73] tal-Istati Membri jistgħu jinkludu investimenti speċifiċi li jiffukaw fuq il-kultura: dan jinkludi wkoll l-iżvilupp tas-sistemi tal-indikazzjonijiet ġeografiċi (IĠ) tal-UE[74] għall-prodotti agrikoli u l-oġġetti tal-ikel, l-inbejjed u x-xorb spirituż. Il-PAK tappoġġa l-agrikoltura u l-bdiewa permezz ta' appoġġ għall-introjtu, miżuri tas-suq u żvilupp rurali. L-iżvilupp rurali b'mod partikolari jsaħħaħ is-sostenibbiltà soċjoekonomika, soċjokulturali u ambjentali taż-żoni rurali u għandu impatt qawwi fuq is-settur kulturali wiesa'.

Il-miżuri biex tingħata spinta lir-reġistrazzjoni tal-IĠ u d-diversifikazzjoni tal-ispeċjalitajiet tradizzjonali garantiti, il-kooperazzjoni u LEADER (metodu ta' żvilupp lokali) jistgħu jappoġġaw ukoll is-sostenibbiltà tal-ikel lokali (il-produzzjoni, it-tikkettar u l-preżervazzjoni tal-wirt lokali u kulturali) fil-perjodu 2023-2027.

L-immappjar, it-tikkettar tal-ikel u l-wirt tal-ikel kif ukoll il-protezzjoni ta' kif jiġi prodott l-ikel jistgħu jitqiesu wkoll bħala attivitajiet kulturali. Għalhekk, l-infrastruttura u s-sostenibbiltà (ambjentali, kulturali, soċjoekonomiċi) huma kruċjali għall-benefiċċju tas-setturi kulturali, kreattivi u tal-patrimonju.

O. L-industrija tad-difiża u l-politiki spazjali

Il-Programm tal-Unjoni ta' Osservazzjoni u Monitoraġġ tad-Dinja Copernicus jipprovdi appoġġ lill-komunità tal-Wirt Kulturali u Naturali biex jiffaċilita l-immappjar, il-monitoraġġ u l-ġestjoni tal-wirt kulturali kuljum.

Ir-Regolament dwar il-Programm Spazjali tal-Unjoni[75] jsemmi espliċitament (l-Art. 49(3)) il-"preservazzjoni tal-wirt kulturali" bħala politika ewlenija li għandha tiġi appoġġata permezz ta' Copernicus.

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

Għal xi snin Copernicus kien qed jindirizza l-qasam tal-Wirt Kulturali u Naturali billi jappoġġa lill-komunità tal-wirt kulturali bid-*data*, il-prodotti u s-servizzi tiegħu. L-għan ewlieni f'dan il-qasam huwa l-monitoraġġ u l-valutazzjoni tal-impatti potenzjali tat-tibdil fil-klima, id-diżastri naturali u antropoġeniċi, il-kriżijiet umanitarji u l-kunflitti f'postijiet ta' wirt kulturali u naturali biex jissaħħu l-prevenzjoni u l-ġestjoni u jiġi appoġġat l-iżvilupp sostenibbli.

Il-biċċa l-kbira tas-servizzi ta' Copernicus jikkontribwixxu b'modi differenti għall-monitoraġġ, il-valutazzjoni tar-riskju u l-prevenzjoni tal-ħsara tas-siti ta' wirt kulturali. Pereżempju:

- is-Servizz b'Appoġġ għall-Azzjoni Esterna, li jivvaluta l-ħsara potenzjali f'siti ta' wirt kulturali f'żoni ta' kunflitt li huma inaċċessibbli għall-komunità internazzjonali;

[73] https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/new-cap-2023-27_en
[74] https://agriculture.ec.europa.eu/farming/geographical-indications-and-quality-schemes/geographical-indications-and-quality-schemes-explained_en
[75] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/MT/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0696&from=MT

- is-Servizz dwar it-Tibdil fil-Klima, li juża xi indikaturi biex jiġi vvalutat il-periklu tan-nirien;
- is-Servizz ta' Monitoraġġ tal-Art, b'valutazzjoni tar-riskju ta' perikli ġeoloġiċi naturali u kkawżati mill-bniedem, il-Ġeodesija, l-ippjanar urban u rurali, ir-riskju ta' għargħar;
- is-Servizz ta' Monitoraġġ tal-Atmosfera, li jivverifika l-kwalità tal-arja u l-ħsara sussegwenti li din tista' toħloq fil-monumenti u l-bini;
- is-Servizz ta' Ġestjoni ta' Emerġenza, li jappoġġa, b'mod partikolari permezz ta' prodotti ta' mmappjar fuq talba (fl-attivazzjonijiet tal-mod rapidu u ta' riskju u ta' rkupru), azzjonijiet ta' prevenzjoni, tħejjija, rispons u rkupru, billi janalizza, jivvaluta u jimmonitorja l-grad ta' ħsara u riskju/i assoċjat(i) potenzjali.

Inħolqot ukoll Task Force ta' Copernicus għall-Wirt Kulturali[76] biex tanalizza l-istatus tal-attivitajiet tal-wirt kulturali mad-*data* u s-servizzi ta' Copernicus. Ladarba ġew identifikati r-rekwiżiti tal-utenti, din ivverifikat li "*il-maġġoranza tal-prodotti attwali jissodisfaw ir-rekwiżiti identifikati*". Barra minn hekk, jistgħu jitqiesu wkoll l-attivitajiet ta' bini tal-kapaċitajiet, inkluż l-appoġġ għall-iżvilupp tal-ħiliet u t-taħriġ għall-professjonisti, kif ukoll korsijiet akkademiċi ddedikati.

Attivitajiet oħra jinkludu:

- Prova tal-kunċett speċifika ddedikata għat-turiżmu diġitali u l-wirt kulturali, parti mid-Dimostraturi ta' Copernicus (akkwist) u li mistennija tiġi implimentata fl-2023/2024.
- Bħala parti mill-inizjattiva EUSpace4Ukraine, saret hackathon (mid-29 ta' Ġunju sal-1 ta' Lulju 2022) li kienet tinkludi applikazzjonijiet relatati mal-protezzjoni tal-wirt kulturali.
- Pjattaforma ta' Konsultazzjoni tal-Utenti 2023 se tindirizza l-ħtiġijiet u r-rekwiżiti tal-utenti għall-utenti kummerċjali.

Barra minn hekk, diġà għaddejja analiżi biex jiġu identifikati modi possibbli biex jittejbu u jiġu adattati l-prodotti ta' Copernicus, flimkien ma' attivitajiet nazzjonali u ma' azzjonijiet internazzjonali (ara pereżempju l-Attività tal-Komunità tal-Osservatorju tal-Klima tal-Wirt Urban tal-UNESCO).

Azzjonijiet futuri

- Is-servizzi ta' Copernicus se jkomplu jikkontribwixxu **għall-immappjar, il-monitoraġġ u l-ġestjoni tal-wirt kulturali**;
- L-appoġġ għall-adozzjoni ta' Copernicus fis-suq downstream relatat mal-monitoraġġ u l-frott tal-wirt kulturali permezz **tal-analiżi tal-ħtiġijiet tal-utenti u l-implimentazzjoni tal-prova tal-kunċetti**;
- L-introduzzjoni **ta' punt ta' aċċess uniku għad-*data*, b'informazzjoni mill-komponenti kollha ta' Copernicus u utli għall-utenti tal-wirt kulturali** li trid tiġi evalwata, filwaqt li jitqiesu r-riżorsi, il-prijoritajiet u l-inizjattivi nazzjonali u internazzjonali li jkunu għaddejjin.

P. Mekkaniżmu tal-Unjoni għall-Protezzjoni Ċivili

Qafas ta' politika u eżempji ewlenin

Il-Mekkaniżmu tal-Unjoni għall-Protezzjoni Ċivili[77] (UCPM) għandu l-għan li jipproteġi primarjament lin-nies, iżda wkoll lill-ambjent u lill-proprjetà, *inkluż il-wirt kulturali*, kontra kull tip ta' diżastri naturali

[76] https://www.copernicus.eu/sites/default/files/2020-10/CC-2020-37_Copernicus-Cultural-Heritage-Task-Force-Report_0.pdf
[77] https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2013/1313/oj/eng

u dawk ikkawżati mill-bniedem (…)" (Art 1.2). L-UCPM jikkoordina l-għoti ta' assistenza bħal oġġetti ta' għajnuna, għarfien espert, timijiet ta' protezzjoni ċivili u tagħmir speċjalizzat b'reazzjoni għal pajjiżi milquta minn diżastru, fuq talba tagħhom meta r-riżorsi nazzjonali tagħhom ikunu mgħakksa.

Azzjonijiet strateġiċi u eżempji ewlenin

L-UCPM ikopri ċ-ċiklu kollu tal-ġestjoni tar-riskju tad-diżastri u jappoġġa azzjonijiet ta' prevenzjoni, tħejjija u rispons. L-UCPM jappoġġa, fost l-oħrajn, sforzi fil-qasam tal-valutazzjoni tar-riskju, sistemi ta' twissija bikrija u ta' monitoraġġ. Permezz tan-Network tal-Unjoni ta' Għarfien dwar il-Protezzjoni Ċivili, jorganizza u jikkoordina taħriġ, eżerċizzji, skambji ta' esperti u missjonijiet ta' konsulenza. L-UCPM irawwem approċċ transsettorjali u jappoġġa l-iskambju ta' prattiki tajba.

L-UCPM jiffinanzja wkoll proġetti fil-qasam tal-wirt kulturali f'każ ta' diżastri. Pereżempju, il-proġett ProCultHer[78] (2019-2021) żviluppa metodoloġija Ewropea[79] biex jindirizza l-protezzjoni tal-wirt kulturali waqt emerġenzi u jiffaċilita l-istabbiliment ta' kapaċità ġdida tal-UCPM fil-qasam.

Meta jwieġeb għal talbiet ta' assistenza fil-qasam tal-wirt kulturali, l-UCPM jista' jiffaċilita l-għoti ta' assistenza *in natura* (pereżempju tagħmir ta' protezzjoni) kif ukoll għarfien espert, inkluż fil-forma ta' missjonijiet ta' konsulenza. Riċentement, b'reazzjoni għall-gwerra ta' aggressjoni tar-Russja kontra l-Ukrajna, il-Kummissjoni qiegħda tikkoordina l-akbar operazzjoni tagħha li qatt saret taħt l-UCPM[80], li tinkludi wkoll assistenza fil-qasam tal-protezzjoni tal-wirt kulturali, bħal boroż tar-ramel, materjal għall-ippakkjar għall-preservazzjoni ta' artefatti kulturali, u kits għall-protezzjoni tal-assi kulturali.

Azzjonijiet futuri

- **Żieda fil-kapaċità li jiġu skjerati timijiet ta' esperti fil-qasam tal-wirt kulturali u tal-protezzjoni ċivili:** l-adozzjoni tad-Deċiżjoni ta' Implimentazzjoni tal-Kummissjoni 2014/762/UE emendatorja dwar rekwiżiti ta' kwalità ġodda għal kapaċitajiet akbar tal-UCPM hija ppjanata għall-2023.
- **Żieda fil-profil tal-protezzjoni tal-wirt kulturali f'operazzjonijiet ta' rispons għad-diżastri:** il-proġett ProCultHer-Net[81] se jkompli jsaħħaħ il-kapaċitajiet tal-protezzjoni tal-wirt kulturali tal-awtoritajiet tal-protezzjoni ċivili fl-Ewropa billi jgħaqqad esperti tal-protezzjoni ċivili u tal-wirt kulturali madwar l-Ewropa.

4. KONKLUŻJONIJIET: IT-TRIQ 'IL QUDDIEM

Il-miżuri kulturali għandhom rwol ewlieni fit-tfassil tal-prijoritajiet u l-azzjonijiet ta' politika għas-sostenibbiltà, inkluż f'varjetà ta' politiki u programmi tal-UE. Madankollu, biex jiġi sfruttat bis-sħiħ il-potenzjal tal-miżuri kulturali fl-iżvilupp sostenibbli, għall-iżvilupp sostenibbli u bħala żvilupp sostenibbli u r-rwol tas-setturi kulturali, għandha tiġi indirizzata d-distribuzzjoni mifruxa ta' miżuri kulturali li jimmiraw l-iżvilupp sostenibbli f'ħafna oqsma ta' politika differenti.

---

78 https://www.proculther.eu

79 https://www.proculther.eu/wp-content/uploads/2022/06/PROCULTHER-Methodology.pdf

80 Is-27 pajjiż tal-UE kollha, flimkien man-Norveġja, it-Türkiye, il-Maċedonja ta' Fuq u l-Islanda, offrew assistenza *in natura* li tvarja minn provvisti mediċi għal vetturi u tagħmir tal-enerġija kif ukoll provvisti fil-qasam tal-protezzjoni tal-wirt kulturali. L-oġġetti qed jiġu kkonsenjati lill-awtoritajiet Ukreni bħala operazzjonijiet waħedhom jew kollettivi permezz taċ-ċentri loġistiċi tal-UCPM stabbiliti fil-Polonja, fir-Rumanija u fis-Slovakkja.

81 Aktar informazzjoni dwar il-proġett tista' tinstab fuq il-Pjattaforma Online tan-Network tal-Unjoni ta' Għarfien dwar il-Protezzjoni Ċivili https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/union-civil-protection-mechanism-projects.

Ir-rapport mill-grupp tal-MMK dwar id-dimensjoni kulturali tal-iżvilupp sostenibbli, ippubblikat fl-20 ta' Settembru 2022, saħaq li f'dawn iż-"żminijiet ta' taqlib", fejn ir-relazzjoni bejn in-natura u l-bnedmin hija mhedda b'mod kostanti minn żbilanċi u inugwaljanzi dejjem akbar, l-aħjar tweġiba possibbli minn dawk li jfasslu l-politika hija "kuraġġ kulturali għall-bidla". L-UE għandha opportunità u responsabbiltà enormi biex tmexxi dan il-proċess ta' sfruttament aħjar tal-potenzjal (mhux użat biżżejjed) tal-kultura. Dan ir-rapport jikkontribwixxi għall-proċess ta' riflessjoni billi jipprovdi evidenza dwar l-interazzjoni li teżisti bejn il-kultura u l-iżvilupp sostenibbli u dwar il-ħtieġa li din tissaħħaħ fil-futur.

Kif iddikjarat fid-Dikjarazzjoni finali adottata fil-MONDIACULT 2022, fejn ġew kondiviżi azzjonijiet ewlenin tal-UE dwar il-kultura u l-SDGs, approċċ ikkombinat għall-kultura u s-sostenibbiltà u koerenza akbar tal-politika bejn il-politiki kulturali u l-istrateġiji ta' żvilupp sostenibbli jistgħu jkunu ta' benefiċċju għal livelli differenti ta' tfassil tal-politika fl-Ewropa. Id-Dikjarazzjoni tgħid li "*aħna nappellaw għal ankraġġ sistemiku tal-kultura fil-politiki pubbliċi, permezz tal-adattament ta' strateġiji u oqfsa ta' żvilupp, fil-livelli internazzjonali, reġjonali, subreġjonali, nazzjonali u lokali, kif ukoll fil-politiki ta' fondi u programmi rilevanti oħra tan-NU, bħala faċilitatur u mutur tar-reżiljenza, l-inklużjoni soċjali u t-tkabbir ekonomiku (...)*"[82].

Għalhekk huwa vitali li l-approċċ orizzontali għall-iżvilupp sostenibbli jiġi kkonkretizzat f'involviment totalment viżibbli mal-kultura u l-kreattività bħala magni tal-iżvilupp. L-isforzi kollettivi biex jiġu indirizzati l-isfidi globali bħall-mitigazzjoni tar-riskji tat-tibdil fil-klima jew il-Patt Ekoloġiku Ewropew u l-għanijiet tal-Aġenda 2030 għandhom jibbażaw ħafna fuq il-kultura biex jixprunaw imġiba umana ġdida, jippromwovu l-ugwaljanza bejn il-ġeneri permezz tal-parteċipazzjoni kulturali, u jiffaċilitaw l-aċċess għall-opportunitajiet kulturali permezz ta' prattiki jew proċessi innovattivi u li jinvolvu diversi partijiet ikkonċernati.

L-ikkombinar tal-innovazzjoni mmexxija mill-kultura ma' investimenti xprunati mis-sostenibbiltà u reazzjonijiet adattivi għal trasformazzjonijiet rivoluzzjonarji tas-soċjetà fi żminijiet ta' kriżi għandu jkun fil-qalba ta' oqfsa ta' politika ġodda għar-reviżjoni tat-tfassil tal-politika kulturali b'modi aktar strateġiċi, koerenti u effettivi.

Approċċ ġdid biex jissaħħaħ il-qafas strateġiku tal-UE għall-kultura, kif issuġġerit fir-Rapport tal-Kummissjoni dwar il-Pjan ta' Ħidma għall-Kultura 2019-2022 u inkluż bħala inizjattiva fil-Pjan ta' Ħidma l-ġdid tal-UE għall-Kultura 2023-2026, jista' jkun l-ewwel pass f'din id-direzzjoni. Qafas strateġiku ġdid tal-UE jista' jipprovdi aktar koerenza u konsistenza fil-politika u jinkludi, fost il-prinċipji ġenerali tiegħu, l-impenn li titwettaq l-Aġenda 2030, u b'hekk jirrifletti l-ambizzjonijiet espressi fid-Dikjarazzjoni għall-Kultura tal-MONDIACULT 2022, li titlob politiki pubbliċi msaħħa u kooperazzjoni internazzjonali fil-kultura.

---

82 https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2022/10/6.MONDIACULT_EN_DRAFT%20FINAL%20DECLARATION_FINAL_1.pdf